

ΑΤΑΜΙΠΡΟΤΕΙ ΔΙΑΚΗΛΟΤΕΤΗΝ

ΕΤΟΣ Ε'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐννάτος

Ἐπιτομή τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀλλοδαπῆς ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀλλοδαπῆς ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀλλοδαπῆς

8 Ἰουνίου 1880

Ἰαννουαρίου ἐκείνου ἔτους καὶ εἶνα ἱστορίας—Γραφιστὴν τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

Σφραγίς τοῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΤΙΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΤΗΣ ἈΝΔΡΟΥ.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγίδος εὑρίσκειται ἐν τῇ πλούσιᾳ συλλογῇ τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου, ἡ δ' ἐπομένῃ περιγραφῇ ἱσταχολογήθη ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης ἐλαττωσὶ σφῆς πραγματείας, τῆς ἐπιγραφομένης: Ἀνεκδότα νομίσματα καὶ μολυβδόβουλλα τῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας Δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος. Σ. τ. Δ.

Ὁ Μαρτῖνος Δάνδολος¹, ἀνεψιὸς τοῦ Δόγη τῆς Ἑνετίας Ἐρσίκου, καταπλεύσας μετὰ τῶν ἀφωσιωμένων ὀπαδῶν αὐτοῦ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, κατέκτησε τὴν Ἄνδρον, ἔθα Ἰόρυσεν ἰδίαν φραγκικὴν δυναστείαν, ἀρχας πρώτος αὐτὸς μέχρι τοῦ ἔτους 1233.

1. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1204, γενομένης διανομῆς μετὰ τῶν πορθητῶν, ἡ κερδαλέωρον Ἑνετικὴ πολιτεία, ἡ δροστηριώτατα συμπρέξασα πρὸς εὐδωσίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἔλαβεν εἰς κληρὸν τὰ τρία ὄγδοα τῆς διαμελισθείσης βυζαντινῆς αυτοκρατορίας, ἐν τῇ μερίδι δὲ ταύτῃ περιλαμβάνοντο ἅπασαι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἀλλ' οἱ εἰς τὴν μοῖραν τῶν Ἑνετῶν λαχόντες τόποι κατεῖχοντο ὑπὸ Ἑλλήνων, ἡ δὲ δημοκρατικὴ μὴ ἔχουσα ἀρκούσας δυνάμεις ὅπως καταλήθῃ τὰς χῆρας καὶ νήσους ταύτας καὶ διακροῖ αὐτὰς ἐν ὀνόματι αὐτῆς ἐπέφυγεν εἰς μέσον σὺνήθης ἐν τῷ πελαγοτέρῳ φρουραλικῷ πολιτεύματι, διακηρόζασα ὅτι οἷος δήποτε εἰς τῶν Ἑνετῶν ἢ τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πολιτείας μετόικων ἤθελεν ἐπιχειρήσει ἰδίᾳ ἀναλωμαὶ τὴν κατάκτησιν νήσων καὶ παρακλίων τόπων τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῶν κατακρηθέντων τῇ Ἑνετικῇ πολιτείᾳ, θέλει κατέχει αὐτοὺς εἰς διαδοχικὸν τιμᾶριον, ἔχων πλῆρες δικαίωμα κυριαρχίας, ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ ἀναγνωρίζειν ὡς ὑπεράστην κυρίαρχον τὴν πολιτείαν. Ἐκ τῆς εἰρημένης διακηρόσεως φραγκικισθέντες δεσπορὸι τυχοδιώκται Ἰταλοὶ ἐξώπαυται ἰδίᾳ σταλίσκουσ καὶ ὤρησαν ἐπὶ τὴν Ἀνατολίαν, ὅπως χτακλήσωσιν ἀπρσστατεῖτος τόπους καὶ περιβλήσωσ δι' ἀρπαγῆς ἡγεμονικὰ στέμματα. Οὕτως ὁ Μάρκος Σανούδος κατέλαβε τῷ 1207 τὰς νήσους Νάξου, Μήλου, Πάρου, Σύρου, Ἀθλου καὶ ἄλλας ἐκ τῶν παρακειμένων Κυκλάδων, αἱ δὲ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας καὶ Ἰε-

Ὁ Μαρτῖνος Δάνδολος σπανίως διέτριβεν ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐκυβέρνα δὲ συνήθως αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ ἁγίου Πύλου τῆς Ἑνετίας μεγάρου αὐτοῦ. Συνέρρευσαν δ' εἰς Ἄνδρον πολλοὶ τῶν Φραγκῶν ὡς ἀποικοὶ καὶ ἐν βραγεῖ χρόνῳ πύξθησαν τοσοῦτον, ὥστε ὁ πάπας Ἰννοκέντιος δ' Ι' ἐκρίνεν ἀναγκαῖον νὰ συστήσῃ τῷ 1208 λατινικὴν ἐπισκοπὴν ὑπαγομένην τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν ὡς μητροπολίτη. Πρῶτος δὲ τῶν γνωστῶν ἡμῖν Λατίνων ἐπισκόπων τῆς Ἀνδρου εἶναι ὁ Ἰωάννης, εἰς ὃν ἀνήκει ἡ ἀνω εἰκονισθεῖσα καὶ ἐνταῦθα περιγραφομένη σφραγίς.

Ἡ σφραγίς αὕτη εἶναι ἐξ ὀρειχάλκου καὶ φέρει κύκλω τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν: SIGILLVM JOHIS ANDRENSIS EPIS. Τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ πεδίῳ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη διὰ τριῶν τόξων ἐσχηματισμένων ἐκ σφαιροειδίων. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἀνωτάτῳ διαμερίσματι παρίστανται προτομὴ τῆς Θεοτόκου κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τὸν Ἰησοῦν, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κλάδον, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν τῆς Θεοτόκου εἶναι κεχαρμημένα Μ—Θ. Ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ διαμερίσματι παρίστανται ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης γονυπετῆς καὶ προσευχόμενος, ἐστραμμένος δὲ πρὸς τὰ δεξιά καὶ ἔχων πρὸ αὐτοῦ ποιμαντορικὴν βάρδον· ἐκατέρωθεν εἶναι κεχαρμημένος εἰς ἀστήρ.

Ὁ Ἰωάννης οὗτος ὁ ἐξ Ἁγίας Δικατερίνης ἐκ Βονωνίας, ἀνήκων εἰς τὸ τάγμα τῶν Καρμηλιτῶν, ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἀνδρου ὑπὸ Νικολάου τοῦ Λατίνου μητροπολίτου Ἀθηνῶν τῇ 14 Αὐγούστου 1345 ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐρίπου. Καὶ ἀγνωσοῦμεν μὲν πότε ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ γνωστόν εἶναι ὅτι διάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξε Νικόλαός τις, θανὼν περὶ τὸ ἔτος 1376, ἐπειδὴ ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΑ' διώρισεν τῇ 16 Ἰουνίου τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐπίσκοπον Ἀνδρου τὸν Εὐρίπου Βενέδικτον, οὗ τὴν ἐκλογὴν ἀμέσως μετὰ ταῦτα κατέστησε γνωστὴν εἰς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ, τὸν προῖστάμενον τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας¹.

ῤεμίας Γάϊζα τὴν Τήνον, Μύκονον, Σκύρον, Σιάθον, Σκόπελον, Ἀμοργὸν καὶ τὸ ἡμισὸν τῆς Κέου καὶ Σαρίφου, τοῦ ἑτέρου ἡμισέος περιελθόντος εἰς τὴν ἑξουσίαν τοῦ Δομνίκου Μιχιέλη καὶ Πέτρου Ἰουστινιάνη. Ὁ Μαρτῖνος Δάνδολος, ἀνεψιὸς τοῦ Δόγη τῆς Ἑνετίας μεγάλου Ἐρσίκου, ἐκυρίευσεν τὴν Ἄνδρον, καὶ τέλος αἱ λοιπαὶ νῆσοι ἐγένοντο κτήμα διαφόρων ἑλλων ἡγεμονίσκων, ὧν ἡ ἱστορία μόλις διέσωσε τὰ ὀνόματα.

1. Hopf, Geschichte der Insel Andros, σελ. 31.

μεκόν διά μιας τών πλουσιωτάτων αἰγυπτιακῶν Σύλλογῶν ὄσαι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἄνευ τοῦ Γεωργίου Ἀβέρου, Κύριος οἶδεν ἂν καί ποτε ἤθελε τελειώσει τὸ Πολυτεχνεῖον. Εἰς πόσων κοινοφελῶν ἔργων τὴν εὐδωσον δὲν συνατέλεσεν ὁ Ἰωάννης Ἀντωνιάδης, καί, ἐπιτραπήτω μοι νὰ αναφέρω γεγονὸς ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐνδιαφερόμαι, πῶς ἤθελον ἐγὼ αὐτὸς συμπληρῶσαι καὶ δημοσιεύσαι τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἀλλήλικου ἔθνους, ἐὰν μὴ ἐπιχρηστέ μοι ἀναγῶς γυναικὸς πρὸς τοῦτο δι' ἀγῆρ; Ἡ μήπως εἰς τὸν Ἰωάννην Βιττάλην δὲν ἀφείλεται κυρίως ἡ μεγάλη καὶ τοσαύτου ἐντυπωστικῆς διὰ τὴν κοινότητα τῆς Ἀλεξανδρείας συνδρομὴ αὐτῆς εἰς τὸν πρῶτον διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογον; Ἡδυνάμην νὰ παραπλασιάσω τὰ παραδείγματα ταῦτα τῆς φιλοπατρῆδος ἐλευθεριότητος, ἀλλ' ἀρκοῦμαι νὰ προσθέσω ὅτι τοσαύτη εἶναι ἡ φιλοτιμία τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὥστε οὐδὲ εἰς τὰς τῶν ἀλλοφύλων κοινοτήτων περὶ ἀγαθοποιῶν ἔργων ἐπικλησεις ἐκώφευσαν ποτὲ, ὅπερ οὐ μικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ προαγάγῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις.

Αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ καὶ τὰ δημόσια ἔθιμα τηροῦνται ἐν Αἴγυπτῳ ἀκριβέστερον ἢ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἐλειτουρηθῆν τὴν μεγάλην πέμπτην ἐν Καίρῳ, τὰς δὲ ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἠκούσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Αἱ ἐκκλησίαι ἔθριθον δημογεῶν, ὥστε ἐκ διαλειμμάτων ἐνόμιζον ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἢ τὴν Ἁγίαν Εἰρήνην, ἢ τὸν Ἅγιον Γεώργιον. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ὁ Γενικός Πράξενος καὶ πολιτικός πράκτωρ, ἱστάμενος ἐκεῖ ἐν στολῇ καὶ ἐν τόπῳ περιόπτῳ, ἦτο ἡ ἔμπροσθεν οὕτως εἰπεῖν εἰκὼν τῆς ἐπισήμου Πατρίδος ἅτε δὲ ἤχησε τὸ Χριστὸς Ἀνάστη, οἱ ἔκτραγάντες, πυκνοὶ πυρραβλισμοὶ, οἱ ἀπανταχοῦ τῆς πόλεως δι' ὅλης τῆς Κυριακῆς ἐξακολουθήσαντες, μετέφερον νὰ εἰπω πολλὰς ἐμαυτὸν ἔαν εἶμαι εἰς Ἀλεξανδρείαν ἢ εἰς Ἀθήνας.

Οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἕλληνες ἀκολουθοῦσι τὸ νέον ἡμερολόγιον, παρεκτός ἐννοεῖται τῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἐθνικὰς περιστάσεις τηροῦσι τὴν πατριῶν χρονολογίαν, ἰδίως δὲ δὲν λησμογοῦσι ποτε πανηγυρίζεται ἐν Ἑλλάδι ἡ πρώτη τοῦ μαΐου. Πρὸ δεκαπέντε λοιπὸν ἀκριβῶς ἡμερῶν ὁμιλος πολλῶν Ἀλεξανδρέων, εἰς ἃν μετέβην τὴν τιμὴν νὰ με καλέσωσιν, ἀπῆλθεν ἵνα ἐορτάσῃ τὴν 1 μαΐου εἰς Ράμλιν κομμόπολιν κομποτάτην καὶ ὁπωσοῦν δροσερὰν, κειμένην ἡμισίαν περιπὸν σιδηροδρομικὴν ὁρὰν μακρὰν τῆς πρωτεύουσας. Ἐκεῖ διήλθουμεν 11 ὥρας καταπνεύμενοι ὑπὸ τῆς θαλασσίας αἰσῆς ἐν οἰκίᾳ εὐαγῶρῳ, περιζωσμένη ὑπὸ κηπου ἀμφιλαφῆς. Τὸ πρόγευμα παρετέθη τὴν 1 μ. μ., τὸ δὲ γεῦμα περὶ τὴν 8. Ἐν τῷ μεταξύ

οἱ μὲν νεώτεροι ἐχθροὺν ὑπὸ τὸν ἤχηον καλλιῆστης μουσικῆς, οἱ δὲ πρεσβύτεροι ἐτέροποντο θεώμενοι τὸν χορὸν ἢ ἐδιδάσκοντο σπουδαίολογοῦντες πρὸς ἀλλήλους. Ἐκεῖ ἦτο ὁ βασιὼν Δακτύνας, ὁστις ἐπὶ τοῦ γεύματος προέτεινε πρόποσιν ἐνθουσιώδη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς ἃν ἀπήντησεν ὁ πολιτικός ἡμῶν πράκτωρ. Ἐκεῖ ἦτο ὁ χαριέστατος τῶν Γαληνῶν, ὁ ἰατρός Ταγκαρόλας, ὁστις κερδαίνει, ὡς βεβαίως, περὶ τὰς 100,000 φράγκων κατ' ἔτος. Ἀλλ' οὐκ ὀλίγοι καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἡμετέρων Ἀσκληπιαδῶν τιμῶσι τὴν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην ἰδίως δὲ εἰσποροῦμεν νὰ ἐγκωχώμεθα ὅτι τοῖ ἐν Αἴγυπτῳ διεθνούς ἰατροσυνοδίου προέσταται ἰατρός Ἕλληνας, ὁ Ἀθηναῖος Νερούτσος, τοῦ ἰατροῦ, καὶ ὡς αἰγυπτιακοῦ, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ μνημονεύσω ἐν μιᾷ τῶν προηγουμένων ἐπιστολῶν μου. Ἐκεῖ ἦσαν οἱ δύο ἡμῶν δικασταί, οἵτινες δὲν ἀποβάλλουσιν ἐν ταῖς κοινωνικαῖς αἰθούσαις τὴν ἀξίαν ἃν ἔχουσιν ἐν τῇ ναῦ τῆς Θέμιδος. Ἐκεῖ τελευτάειν ἀπήντησα τρίτην φορὰν μίαν τῶν κυριῶν ἐκείνων, ἃν ἐνεκα τοσοῦτον ἐφημιᾶσθαι τὸ κάλλος τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλλήνων. Τὸ κάλλος αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ δεόντως εἰμὴ διὰ μελέτης τινος, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τῶν φίλων μου μ' ἔλεγεν ὅτι ἀνεδείχθη ὁπωςοῦν παλιμβουλος εἰς τὰς περὶ αὐτοῦ κρίσεις. Οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται ὡς ὑπὸ ἐλαφροῦ πινος νέφους κεκαλυμμένοι, τὸ δὲ στόμα, τὸ ὁποῖον προδήλως ἐπλάσθη ἵνα καταθέλῃ διὰ τοῦ λόγου τοὺς ἀκρωμένους, συνήθως σιωπᾷ, ἀλλ' ὅταν ὁμιλήσῃ, ὑπάργχει ἐν τῇ φωνῇ ταύτῃ, ἥτις ἐξέρχεται, νομίζεις, ἀπὸ τοῦ νεφελώδους ἐκείνου βλέμματος, ὑπάργχει τὸ προαναγγέλλον κίνδυνον. Εἰς τὰ δυσπροσπέλαστα παράλια τῆς Δανίας, τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Σουηδίας ἠγέρθησαν ἰδιότυποι τινες φάροι, τοὺς ὁποῦσιν οἱ ναυτίλοι, ἐν τῇ γραφικῇ αὐτῶν γλώσσῃ, ἀπεκάλεσαν. Sirenes de bruma, ἤτοι σειρήνας τῆς ὁμιχλῆς. Οἱ φάροι οὗτοι δὲν φεγγαλοῦσι, μελωδοῦσι μόνον ἐκ διαλειμμάτων, ὁ δὲ πελαγοδρομῶν, ὁ ἀκούσας τὴν μελωδίαν ταύτην, ἀφίλει νὰ παλινδρομήσῃ, ἐὰν ἦναι συνετὸς καὶ δὲν θέλῃ νὰ πάθῃ ναυάγιον οἰκτρόν. Ἀγνοῶ τίς πρῶτος ἐπενόησε τὰς σειρήνας τῆς ὁμιχλῆς, ἀλλὰ βεβαίως ἐκείνην ἀπεμιμήθη. Τὴν προτεραιάν τοῦ ἀπρόπλου μου τὴν εἶδον αὖθις, καὶ τότε προσεχῶς ἔχων καὶ ἀσφαλτὴ τὴν ὑποχώρησιν, μετ' ἀπορῦθου ἤδη εὐφροσύνης ἤκουσα αὐτὴν διαλεγόμενῃν καὶ ἐπευχόμενῃν μοι ἐπὶ τέλους κατευοδῶν διὰ φωνῆς, ἥτις ἀναμφισβητήτως αὐτὴ καὶ μόνη ἐμάλαξε τὰ συνήθως θηριώδη κύματα τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους.

Κ. ΠΑΝΑΡΗΓΗΘΗΟΡΑΟΣ

Τῇ 10 Ἰουνίου 1822 παρεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μεθεστέρημα Ἐκτορος Μαλοῦ βραβευθῆν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ].

Συνίτη· 81 σελ. 322.

ΗΪ

Τὰ λατομεία τῆς Γεντιλλῆς.

Ὅσον εἴμεθα εἰς τὸν δρόμον, ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι, ὁ Βιτάλης ἐπεριπάτει χωρὶς νὰ λέγῃ τίποτε· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον εἰσῆλθόμενος εἰς ἔρημον δρομίσκον. Τότε ἐκάθησεν εἰς λίθον καὶ παλακίς ἐπέρασεν τὴν χεῖρά του εἰς τὴν κεφαλὴν του, ὅπερ ἦτον παρ' αὐτῷ δεῖγμα στενοχωρίας.

— Καλὸν εἶναι ἴσως νὰ ἐνδίδῃ τις εἰς τὴν εὐσπλαγγίαν, εἶπεν ὡς ἂν ὁμιλεῖ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἴδου ἡμεῖς εἰς τοὺς δρόμους τῶν Παρισίων, χωρὶς ὄβολον εἰς τὸ βαλάντιον, χωρὶς τεμάχιον ἄρτου εἰς τὸν στόμαχον. Πεινᾷς;

— Δὲν ἔφαγον τίποτε μετὰ τὸν ὀλίγον ξηρὸν ἄρτον ὅπου μ' ἐδώσατε σήμερον τὸ πρωτὶ.

— Αἱ λοιπὸν, φίλτατόν μου παιδίον, διατρέχεις τὸν κίνδυνον νὰ κοιμηθῆς ἀπόψε χωρὶς νὰ δειπνήσῃς. Ἀκόμη καὶ ἂν ἤξεύρομεν παῦ νὰ κοιμηθῶμεν!

— Εἴχετε λοιπὸν σκοπὸν νὰ κοιμηθῆτε εἰς τοῦ Γαροφόλῃ;

— Σκοπὸν εἶχον σὺ νὰ κοιμηθῆς ἐκεῖ καὶ ἐπειδὴ διὰ τὸν χειμῶνά σου θὰ μ' ἐδίδε περὶ τὰ εἰκοσι φράγκα, θὰ ἠμπόρουν πρὸς τὸ παρὸν νὰ οἰκονομηθῶ. Βλέπων ὅμως πῶς φέρεται πρὸς τὰ παιδιὰ, δὲν ἐκρατήθην. Δὲν εἶχες ὄρεξιν νὰ μείνῃς πλησίον του. Δὲν εἶναι ἀληθές;

— Ὁ! εἰσθε τόσο καλός.

— Ἴσως ἡ καρδιά τοῦ νέου δὲν ἀπέθανεν ἐντελῶς εἰς τὸν γέροντα ἐπαίτην. Δυστυχῶς ἐν ᾧ ὁ ἐπαίτης εἶχεν ὑπολογίσει καλῶς, ὁ νέος ὅλα τ' ἀνέτρεψε. Τώρα ποῦ νὰ ὑπάγωμεν;

Ἦτον ἤδη ἐξώρας, καὶ τὸ ψῦχος, ᾧ οὐ εἶχε πρᾶυνθῆ τὴν ἡμέραν, ἔγινε πάλιν δριμύ καὶ παγετώδες. Ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἀπὸ βορρᾶ ἢ νύξ θὰ ἦτον κακὴ.

Ὁ Βιτάλης ἔμεινε πολλὴν ὥραν εἰς τὸν λίθον καθήμενος, ἐν ᾧ ἡμεῖς, ὁ Κάπης καὶ ἐγὼ, ἐμνομεν ἐμπρὸς του ἀκίνητοι, περιμένοντες τὴν ἀπόφασιν του. Τέλος ἠγέρθη.

— Ποῦ ὑπάγωμεν;

— Εἰς Γεντιλλῆν, νὰ κατορθώσωμεν νὰ εὐρωμεν ἐν λατομείῳ ὅπου εἶχον ἄλλοτε κοιμηθῆ. Εἶσαι ἀπρηδωμένος;

— Ἀνεπαύθην εἰς τοῦ Γαροφόλῃ.

— Τὸ κακὸν ὅτι ἐγὼ δὲν ἀνεπαύθην διόλου, καὶ ὅτι ἐντελῶς ἀπέκαμα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν. Ἐμπρός, παιδιὰ μου.

Αὕτη ἦτον ἡ εὐθυμος ἔκφρασις του πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὰ κυνάρια. Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὅμως τὴν εἶπε λυπηρῶς.

Ἴδου λοιπὸν διατρέχοντες τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων. Ἡ νύξ εἶναι σκοτεινὴ, καὶ τὸ φωταέ-

ριον, κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐντὸς τῶν φανῶν, φωτίζει κακῶς τὴν λεωφόρον. Εἰς πᾶν βῆμα ὀλισθαίνομεν εἰς τὰ παγωμένα ὕδατα τοῦ ὄχευτοῦ εἰς τῆς ὁδοῦ τὸ μέσον, ἢ εἰς τὸν πάγον ὅστις καλύπτει τὰ πεζοδρόμια. Ὁ Βιτάλης με κρατεῖ ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ ὁ Κάπης μᾶς παρακαλοῦσθαι πλησιέστατα. Ἐνίοτε μόνον μένει ὀπίσω, ζητῶν εἰς τοὺς σωρούς τῶν ἀκαθαρσιῶν, ἃν δὲν θὰ εὕρῃ κἀνὲν κἀκκαλον ἢ κἀνὲν ξηρὸν περμαχίον ἄρτου, διότι καὶ ἐκείνου τὸν στόμαχον κεντᾷ ἡ πείνα. Ἀλλ' αἱ ἀκαθαρσίαι ἀποτελοῦσιν μέγαν ὄγκον πάγου, καὶ ματαῖα εἶναι ἡ ἐρευνά του. Τότε, καταβιβάζων τὰ ὕδατα, τρέχει κατόπιν μας.

Μετὰ τὰς μεγάλας ὁδοὺς οἱ δρομίσκοι. Ἐπειτα ἄλλαι πάλιν μεγάλαι ὁδοί. Ἐξακολουθοῦμεν πάντοτε περιπατοῦντες, καὶ οἱ ὀλίγοι παροδίται ὅσους ἀπαντῶμεν φαίνονται βλέποντες ἡμᾶς μετ' ἐκπλήξεως. Ἐλκυεῖ ἄρα γε τὴν προσοχὴν τῶν ἠένδυμασίαι μας, ἢ τὸν ἐλκυεῖ τὸ ἀπρηδωμένον μᾶς βῆμα; Ὅταν δὲ διερχώμεθα ἐμπρὸς ἀστυνομοφυλάκων, αὐτοὶ στρέφονται περίεξ ἡμῶν, καὶ ἱστάμενοι ἐπιπᾶ μᾶς παρακαλοῦσθαι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἐν τούτοις, χωρὶς λέξιν νὰ προσφέρῃ, ὁ Βιτάλης προχωρεῖ βαθέως κύπτων. Ἄν καὶ εἶναι τόσο ψυχρὰ ἡ νύξ, ἡ χεῖρ του καίει τὴν ἐδικήν μου. Μοὶ φαίνεται ὅτι τρέμει. Ἐνίοτε, ὅταν ἱσταται ἵνα στηριχθῇ ἐπὶ μίαν στιγμὴν εἰς τὸν ὄμῳ μου, αἰσθάνομαι ὅλον τὸ σῶμά του ὡς σπασμωδικῶς τινασσόμενον.

Συνήθως δὲν ἐτόλμων πολὺ νὰ τὸν ἐρωτῶ· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἠθέτησα τὸν κανόνα μου· ἄλλως τε δὲ ἠσθανόμην καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ τὸν εἰπῶ ὅτι τὸν ἀγαπῶ, ἢ τοῦλάχιστον ὅτι ἠθέλον νὰ πράξω τι δι' αὐτόν.

— Εἰσθε ἄβρωστος; τῷ εἶπον εἰς μίαν στιγμὴν καθ' ἣν εἶχον σταθῆ.

— Φοβοῦμαι, καί τοῦλάχιστον βεβαίως εἶμαι κουράσιμος. Αἱ ἡμέραι αὐταὶ τῆς ἔδοιπορίας ἦσαν πολὺ μακρὰ διὰ τὴν ἡλικίαν μου, καὶ τὸ ψῦχος αὐτῆς τῆς νυκτὸς εἶναι πολὺ δριμύ διὰ τὸ νωθρὸν αἷμά μου. Ἐγχεῖαζόμην καλὴν κλίνην, δεῖπνον εἰς δαμάτιον κλειστὸν καὶ ἐμπρὸς καλῆς φωτίας. Ἀλλ' ὅλ' αὐτὰ εἶναι ὄνειρα. Ἐμπρός, παιδιὰ!

Ἐμπρός! εἶχον ἤδη ἐξέλθει τῆς πόλεως, ἢ τοῦλάχιστον τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐπροχωροῦμεν πότε μεταξὺ δύο παραλλήλων τοίχων, πότε εἰς τὴν ἀνοικτὴν πεδιάδα, καὶ ἐπροχωροῦμεν ἀδικαίως. Δὲν ὑπῆρχον πλέον οὔτε παροδίται, οὔτε ἀστυνομοφυλάκες, οὔτε φανάρια φωταερίου· μόνον δ' ἐνίοτε ἔλαμπεν ἐν παραθύρῳ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας, καὶ ὁ οὐρανὸς εἶχε χρῶμα βαθύ κυανοῦν καὶ ὀλίγους ἀστέρας. Ὁ ἄνεμος, πνέων δριμύς καὶ ψυχρὸς, μᾶς ἐκόλλα τὰ ἐνδύματα εἰς τὸ σῶμα. Εὐτυχῶς μᾶς προσέβαλλεν εἰς τὴν ὀσφίν· ἀλλὰ

ὁ βραχίονα τοῦ ἐνδύματός μου εἶχεν ἐξηλωθῆ, καὶ διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης εἰσέπνεεν ὁ βράσις, καὶ ἐκκυλοφόρει περὶ τοῦ σώματός μου ὑπερποσάως ἵδαν συνετέλει εἰς τὸ νὰ μὲ θερμαίνῃ.

— Ἄν καὶ ἦτον σκότος βαθῆ, καὶ αἱ ὄδοι συρ- γέστατα διαστουρούνο, ὁ Βιτάλης ὡμῶς ἐβαδίζεν ὡς ἄνθρωπος ἤξευρόν περὶ ὑπάγει, καὶ γνω- ρίζων τὸν δρόμον τοῦ ἄριστου. Τὸν ἠκολούθουν ἐπορεύοντες χωρὶς φόβου μὴ πλανηθῶμεν, καὶ ἄλ- λην μὴ ἔχον μέριμναν πλὴν τοῦ ἂν τέλος δὲν θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ λατομεῖον ἐκεῖνο.

— Ἄλλ' ἀφῆνης ὁ Βιτάλης ἐστάθη.

— Βλέπεις, τινὰ δένδρα; μοι εἶπε.

— Δὲν βλέπω τίποτε.

— Δὲν βλέπεις μελανὸν ὄγκον;

— Ἐστρεψά προς πάσας τὰς διευθύνσεις τοὺς ὀφθαλμούςς μου πρὶν ἢ ἀποκριθῶ. Πρέπει νὰ ἤμῃθα εἰς τὸ μέσον τῆς πεδιάδος, διότι τὸ βλέμμα μου ἐ- βυθίσθη εἰς σκοτεινὰς ἐκτάσεις, χωρὶς οὐδὲν ἀν- τικείμενον ἢ ἀπαντᾶ, οὔτε δένδρα οὔτε οἰκίας. Τὸ κενὸν ἦτον περίξ ἡμῶν καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἤ- χος ἠκούετο, πλὴν τοῦ ἀνέμου συρίζοντος παρὰ τὸ ἔδαφος πρὸς ἀόρατους θάμνους.

— ὦ! ἂν εἶχον τοὺς ὀφθαλμούςς σου, εἶπεν ὁ Βιτάλης. Ἡ ὄρασίς μου εἶναι θαμβή. Ἴδὲ ἐκεῖ κάτω.

Καὶ ἐξέτεινε τὴν χειρὰ του κατ' εὐθείαν ἑμ- πρὸς τοῦ ἔπειτα δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἀπεκρινόμην, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν βλέπω τί- ποτε, ἤρχισε πάλιν νὰ περιπατῆ.

Λεπτὰ τινα παρήλθον ἐν σιωπῇ ἔπειτα δ' ἐ- στάθη καὶ πάλιν, καὶ μ' ἠρώτησεν ἐκ νέου ἂν δὲν βλέπω τὰ δένδρα. Δὲν ἠθελούμην δὲ πλέον τότε ἡμᾶς τόσον ἀσφαλεῖς ὡς προτοῦ, καὶ ἐξ ἀόριστου φόβου ἔτρεμεν ἢ φωνή μου, ὅταν ἀπεκρίθην ὅτι δὲν βλέπω τίποτε.

— Ὁ φόβος ταραττει τοὺς ὀφθαλμούςς σου, εἶ- πεν ὁ Βιτάλης.

— Σὰς βεβαίῳ ὅτι δὲν βλέπω δένδρα.

— Οὔτε ἓνα μέγαν τροχόν;

— Δὲν φαίνεται τίποτε.

— Ἄς περιπατήσωμεν ἀκόμη πέντε λεπτά, καὶ ἂν δὲν ἰδῶμεν τὰ δένδρα, θὰ ἐπιστρέψωμεν. Ὁ ἄ ἐπῆρα δρόμον κακόν.

Ἄφ' ὅτου ἐνόησα ὅτι ἦτον δυνατόν νὰ ἐπλα- νήθην δὲν εἶχον πλέον δυνάμεις. Ὁ Βιτάλης μ' ἔσυρεν ἐκ τοῦ βραχίονος.

— Αἱ, λοιπόν;

— Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ περιπατήσω.

— Καὶ ἐγὼ νομίζεις ὅτι ἠμπορῶ νὰ σὲ φέρω;

— Ὅτι μὲ κρατεῖ ἀκόμη εὐθὺν εἶναι ὁ στοχασμὸς ὅτι ἂν καθίσωμεν, δὲν θὰ σηκωθῶμεν πλέον, καὶ ὅ ἀποθάνωμεν ἐκ τοῦ ψύχους. Ἐμπρὸς!

Ἐπομένως τὸν ἠκολούθησα.

— Ὁ δρόμος ἔχει τροχιάς βαθείας;

— Δὲν ἔχει διόλου.

— Πρέπει ὀπίσω νὰ ἐπιστρέψωμεν.

Ὁ ἀνεμος, ὅστις μᾶς ἐφόβα ὀπίσθεν, μᾶς ἐ- κτύπησεν ἡδὴ κατὰ πρόσωπον, καὶ τόσον σφα- δρώς, ὥστε ἀπεπνιγόμεν, καὶ ἠθάθηον, πόνον δριμύν ὡς καύματος.

Δὲν ἐβαδίζομεν πολὺπαχέως ἐρχόμενοι· ἀλλ' ἐπιστρέφοντες ἐπορεύομεθα πολὺν βραδύτερον.

— Ὅταν ἰδῆς τροχιάς, νὰ μοι τὸ εἰπῆς, εἶ- πεν ὁ Βιτάλης. Ὁ δρόμος μας πρέπει νὰ εἶναι ἄριστερα. Μία θάμνος ἀκινήσιθ' εἶναι εἰς τὸ χώ- ρισμα.

Ἐν τέταρτον τῆς ὄρας ἐπεριπατοῦμεν οὕτω παλαιότες κατὰ τοῦ ἀνέμου. Βίς τὴν πένθιμον σιωπὴν τῆς νυκτὸς τὸ βῆμα ἡμῶν ἀντήχει ἐπὶ τοῦ ἐσκληρωμένου ἐδάφους. Ἄν καὶ μόλις ἐδυνά- μην νὰ κινήσω ἓνα πόδα ἑμπρὸς τοῦ ἄλλου, ἐγὼ τώρα ἔσυρον τὸν Βιτάλην. Μετὰ ποῖων παλμῶν καρδίας κατεσκόπευον τὸ ἄριστερόν τῆς ὁδοῦ!

Μικρὸς ἐρυθρὸς ἀστὴρ ἔλαμψεν ἀφῆνης εἰς τὰ σκότη.

— Φῶς, εἶπον ἐκτεινῶν τὴν χεῖρα.

— Ποῦ;

Ὁ Βιτάλης ἐκύτταξεν. Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ φῶς ἔλαμπεν εἰς ἀπόστασιν, ἥτις δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ μεγάλη, δὲν εἶδε τίποτε. Ἐκ τούτου ἐνό- ησα ὅτι ἡ ὄρασίς του ἐξησθένησε, διότι συνήθως ἦτον μακρὰ καὶ ἐξυδερκῆς τὴν νύκτα.

— Τί μᾶς ἐνδιαφέρει τοῦτο τὸ φῶς; εἶπεν. Εἶναι λύχνος καίαν εἰς τὴν τράπεζαν τινὸς ὅστις ἐργάζεται, ἢ παρὰ τὴν κλίνην τινὸς ἀποθνήσκον- τος. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὑπάγωμεν νὰ κρούσω- μεν τὴν θύραν του. Εἰς τὴν ἐξοχὴν τὴν νύκτα θὰ ἦτον δυνατόν νὰ ζητήσωμεν φιλοξενίαν· ἀλλ' εἰς τὰ περίχωρα τῶν Πηρσιῶν φιλοξενία δὲν διδε- ται. Οἰκίαι δι' ἡμᾶς δὲν ὑπάρχουσιν. Ἐμπρὸς!

Ἐπὶ λεπτά τινα ἀκόμη ἐπεριπατήσαμεν ἔ- πειτα δὲ μ' ἐφάνη ὅτι εἶδα ὁδὸν κόπτουσαν τὴν ἐδικήν μας, καὶ εἰς τὴν γωνίαν αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ἀντικείμενόν τι μελανόν, ἴσως τὴν θάμνον τῶν ἀκανθῶν. Ἀφῆκα τότε τὴν χεῖρά του Βιτάλη ὅπως προχωρήσω ταχύτερον. Τροχιαὶ διέτευναν αὐτὴν τὴν ὁδόν.

— Ἴδου ἢ ἀκκίθ' ἢ ἴπάρχουν κατ' τροχιά!

— Δὸς μοι τὴν χεῖρά σου ἑσώθημεν. Τὸ λα- τομεῖον ἀπέχει μόνον πέντε λεπτά. Παρατήρη- σον καλὰ· θὰ ἰδῆς τὰ δένδρα.

Καὶ τῷ ὄντι μοι ἐφάνη ὅτι εἶδον ὄγκον σκο-τεινόν, καὶ εἶπον ὅτι βλέπω τὰ δένδρα.

Ἡ ἐλπίς ἀνεχώρησε τὴν δραστηριότητά μας, οἱ πόδες μου ἦσαν ὀλιγώτερον βραβεῖς, καὶ ἡ γῆ ὀλιγώτερον σκληρὰ ὑπ' αὐτοῦς.

Τὰ πέντε ὁμῶς λεπτά τοῦ Βιτάλη μοι ἐφάνη- σαν αἰώνια.

— Περισσότερα ἀπὸ πέντε λεπτά εἴμεθα ἤδη εἰς τὸν καλὸν δρόμον, μοι εἶπεν αὐτὸς ἰσχυρῶς.

— Οὕτω μοι φαίνεται.

— Πρὸς ποῦ διευθύνονται αἱ τροχιαί;

— Ἐξακολουθοῦσι κατ' εὐθείαν.

Ἡ εἴσοδος τοῦ λατομεῖου πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὴν ἀριστερά. Ὁ ἔπεράσαμεν ἑμπρὸς χωρὶς νὰ τὴν ἰδῶμεν. Βίς τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν νύκτα εἶν' εὐκολώτατον ἀπὸ τὰς τροχιάς ὁμῶς ἔπρεπε νὰ ἐνοησώμεν ὅτι ἐπροχωροῦμεν πέραν τοῦ ὁρίοντος.

— Σὰς βεβαίῳ ὅτι αἱ τροχιαὶ δὲν ἐστράφησαν πρὸς τὴν ἀριστερά.

— Ὅπως δὴ ποτε, ἄς ἐπιστρέψωμεν πάλιν ἐμ- πίσω.

Καὶ ἐκ νέου πάλιν ἐπεσρέψαμεν πρὸς τὴν δι- εύθυνσιν ὅθεν ἤρχομεθα.

— Βλέπεις τώρα τὰ δένδρα;

— Ναί, ἐκεῖ, πρὸς τὴν ἀριστερά.

— Καὶ τὰς τροχιάς;

— Δὲν ὑπάρχουσι.

Ἐίμαι τυφλός; εἶπεν ὁ Βιτάλης τρίβων τοὺς ὀφθαλμούςς του. Ἄς ὑπάγωμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὰ δένδρα. Δὸς μοι τὴν χεῖρά σου.

— Εἶναι τοῖχος ἐδῶ.

— Εἶναι σωρὸς πετρῶν.

— Ὅχι, σὰς βεβαίῳ ὅτι εἶναι τοῖχος.

Ὅτι ἔλεγον ἦτον εὐκόλον ν' ἀποδειχθῆ, διότι ὀλίγα μόνον βήματα ἀπὸ τοῦ τοίχους ἀπέιχα- μεν. Ὁ Βιτάλης προσῆλθε τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα βή- ματα, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς ὀ- φθαλμούςς του, ἐψάυε διὰ τῶν χειρῶν τὸ κώλυμα ὁ ὠνόμαζον ἐγὼ τοῖχον, ἐκεῖνος δὲ σωρὸν πε- τρῶν.

— Τοῖχος εἶναι· οἱ λίθοι εἶναι κατὰ τάξιν συνημολογημένοι, καὶ ὁσφραίνονται τὸν πηλόν. Ποῦ λοιπὸν εἶναι ἡ εἴσοδος; Ἐρευνήσον τὰς τρο- χιάς.

Ἐκλίνα τότε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ παρηκολού-θησα τὸν τοῖχον μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ, χωρὶς ν' ἀπαντήσω κάμμιαν τροχιάν ἔπειτα δ' ἐπέσρεψα πρὸς τὸν Βιτάλην, καὶ ἐξηκολούθησα ἐρευνῶν κατὰ τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦν τὸ ἴδιον· πανταχοῦ τοῖχος, οὐδαμοῦ ἀνοιγμὰ εἰς τὸν τοῖχον τοῦτον, οὐδαμοῦ εἰς τὸ ἔδαφος δρό-μος, τροχιά ἢ ἴχνος ἐνδεικνύον εἴσοδον.

— Δὲν εὐρίσκω ἄλλο παρὰ χιόνα.

Ἡ θέσις ἦτον φοβερά. Βεβαίως ὁ κύριός μου ἐπλανήθη, καὶ δὲν ἦτον ἐκεῖ τὸ ζητούμενον λα- τομεῖον.

Ὅτε τῷ εἶπον ὅτι δὲν εὐρίσκω τὰς τροχιάς ἀλλὰ μόνον χιόνα, ἔμεινε μίαν στιγμὴν χωρὶς ν' ἀποκριθῆ, καὶ ἔπειτα, θέσας πάλιν τὰς χεῖράς του εἰς τὸν τοῖχον, τὸν περιέτριξε ἀπὸ πέρατος εἰς πέρατος ὁ δὲ Κάπης, ὅστις δὲν ἐνόησε τί εἶδη- λουν αὐτὰ τὰ κινήματα, ἐγαύγησεν ἀνυπομόμως.

Ἐγὼ ἐπεριπάτηον ὀπίσω τοῦ Βιτάλη.

— Πρέπει νὰ ζητήσω παρέκει;

— Ὅχι· τὸ λατομεῖον εἶναι τετελειωμένον.

— Τετελειωμένον;

— Ἐκλείσθη τὸ στόμιόν του, καὶ εἶναι ἀ- δύνατον νὰ εἰσέλθωμεν.

— Καὶ τότε;

— Τί θὰ κάρωμεν; Τοῦτο δὲν ἐνοησῆς; Δὲν ἤξευρα; Ὁ μείνωμεν ἐδῶν ἢ ἀποθάνωμεν σπῆκον

— Ὁ κύριε.

— Ναί, δὲν θέλεις σὺ ν' ἀποθάνῃς; Βίσις νέος καὶ προσηλωμένος εἰς τὴν ζώην. Ἄς εἶναι λοι- πόν! προχωροῦμεν. Ἡμπορεῖς νὰ περιπατήσῃς;

— Ἀλλὰ σὺ;

— Ὅταν δὲν θὰ ἠμπορέσῃς πλέον, ὅθ' ἔπειτα καθὼς πίπτει τὸ ἄλογον ἀπὸ τὰ γράμματα.

— Καὶ ποῦ νὰ ὑπάγωμεν;

— Νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ Πηρσία! Ὅταν ἀπαντήσωμεν χωροφύλακας θὰ μᾶς ὑπάγουν εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμόν. ἠθέλον νὰ τὸ ἀπο- φύγω· ἀλλὰ, δὲν θέλω νὰ σ' ἀφήσω ἢ ἀποθάνῃς ἀπὸ τὸ ψύχος. Ἐμπρὸς, Ῥεμίδιόν μου, ἑμπρὸς καλόν μου παιδίον. Ἄγε θάρρος.

Καὶ ἀναποδίσαντες, ἤρχισαμεν νὰ διατρέχω- μεν πάλιν τὴν ὁδὸν ἣν ἤλθομεν, κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν. Τί ὄρα ἦτον; Ἴδεν δὲν εἶχον. Βί- γομεν βραδίσει πολὺ, πάρα πολὺ, καὶ βραδέως.

ἦτον ἴσως μεσονύκτιον; ἦτον μία ἢ ὄρα; Ὁ οὐρανὸς εἶχε πάντοτε τὸ αὐτὸ βαθὺ κυανόν χρώ- μα, ἦταν ἀσέληνος, καὶ σπάνιος ἔλαμπόν ἀστέ- ρες, φαινόμενοι μικρότεροι τοῦ σνήθους. Ὁ ἄ- νεμος, ἀντὶ νὰ κοπάσῃ, εἶχε γίνεαι σφοδρότερος, καὶ ἤγειρε παρὰ τὴν ὁδὸν στροβίλους χιόνιδους κόνιορτου, ὅστις μᾶς ἐμάστιζε τὸ πρόσωπόν. Αἱ οἰκίαι παρ' αὐτὸν διερχόμεθα ἦσαν κεκλεισμέναι καὶ ἀφώτιστοι· μοι ἐφάνητο δὲ ὅτι ἂν οἱ ἀν- θρωποὶ ὅσοι ἐκεῖ ἐκοιμῶντο εἰς τὰ θεομὰ στρώ- ματά των ἤξευρόν πόσον ἐκρυβόμεν, θὰ μᾶς ἠ- νοιγόν τὴν θύραν των.

Ἄν ἐπεριπατοῦμεν ταχέως, θὰ ἐπεφέρομεν ἀντενέργειάν τινα κατὰ τοῦ ψύχους· ἀλλ' ὁ Βι- τάλης ἐπροχώρει μετὰ κόπου καὶ ἐφύσῃ. Ἡ πνοή του ἦτον ἠχηρὰ καὶ ἀσθμαίνουσα, ὡς ἂν εἶγε τρέξει. Ὅτε τὸν ἠρώτων, δὲν μοι ἀπεκρίντο, καὶ διὰ τῆς χειρὸς μοι ἐνευε βραδέως ὅτι δὲν ἤδύ- νατο νὰ ἀμικθῆ.

Ἀπὸ τῆς ἐξοχῆς εἶχομεν ἐπιστρέφει εἰς τὴν πόλιν, δηλαδὴ ἐπεριπατοῦμεν μετὰ τῶν τοίχων ὑπὲρ οὗς ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα ἐκρέ- ματο λύχνος, ὅστις κινούμενος εἰς τὸν ἀνεμὸν, ἐξέπεμπε κρότον σιδήρων.

Ὁ Βιτάλης ἐστάθη, καὶ ἐνόησα ὅτι δὲν ἠμ- πόρει πλέον νὰ προχωρήσῃ.

— Θέλετε νὰ κτυπήσω εἰς μίαν ἀπὸ ταύτας τὰς θύρας;

— Ὅχι· δὲν θὰ μᾶς ἀνοίξουν. Καμποροὶ λα- γανοκήπων κατοικοῦν ἐδῶ μόνον, καὶ τὴν νύκτα δὲν ἐξοπνοῦν. Ἄς προχωρήσωμεν.

Ἄλλ' ἡ θέσις τοῦ ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις του. Μετὰ τινα βήματα ἐστάθη καὶ πάλιν.

— Πρέπει ν' ἀναπαύθῃ ὀλίγον, εἶπε. Δὲν ἠμ- πορῶ.

Εἰς ξυλίνην φραγὴν ὑπῆρχε θύρα, καὶ ὑπεράνω τῆς φραγῆς ἤγειροτο καθέτως μέγας σωρὸς κα-

πρίας, όποιοι υπάρχουν συνήθως εις τους λαγα-
νοκήπουσ. πρόσ λίπασμα. Ο άνεμος, πνέων επί
του σωρού, είχε ξηράνει τὰ άχυρα της άνωτέ-
ρας αυτού επιφανείας, και είχε σκορπίσει ίκανώς
βαθειαν αυτού στιβάδα εις την όδόν, άμέσως
υπό την φραγήν.

— Θα καθίσω εκεί, είπεν ό Βιτάλης.

— Άλλ' είχετε είπει ότι άν καθίσωμεν, θα
μάς καταλάβη τὸ ψύχος, και δέν θα ήμπορέσω-
μεν πλέον νά έγερθώμεν.

Χωρίς δέ νά μοί άποκριθῆ, μοί ένευσε νά συν-
άξω τὰ άχυρα εκείνα παρά την θύραν, και έπε-
σεν εις τὸ άχνρόστρωμα εκείνο μάλλον ή ότι
εκάθισεν. Οί όδόντες του εκτύπον, και έτρεμεν
όλον τὸ σώμα του.

— Φέρε και άλλα άχυρα, μοί είπεν. Ο σω-
ρός της κοπρίας μάς προσυλάττει κατά του ά-
νέμου.

Κατά του άνέμου, ήτον άλγθές, όχι όμως
και κατά του ψύχους. Άφ' ού έσώρευσα όσα ά-
χυρα έδυγήθη νά συνάξω, ήλθον και εκάθησα
πλησίον του Βιτάλη.

— Όλωσ διόλου πλησίον εις τὸ σώμα μου,
είπε, και λάβε τὸν Κάπην επάνω σου. Θα σε
θερμαίνη όλίγον.

Ο Βιτάλης ήτον άνθρωπος έμπειρος, και ή-
ξευρεν ότι εις την θέσιν ήμων τὸ ψύχος εδύνατο
ν' άποθῆ θανατηφόρον. Διά νά εκτεθῆ επομένως
εις τοιοῦτον κίνδυνον, πρέπει νά είχε καταντή-
σει εις τὰ έσχατα.

Και ούτως ήτον τῶ όντι. Πρό δεκαπέντε ή-
μερών εκοιμάτο πᾶσαν έσπέραν, άφ' ού είχεν εξ-
αντληθῆ ύπέρ δύναμιν, και ό τελευταίος ούτος
κάματος, έπελθὼν μεθ' όλους τους άλλους, τὸν
εὔρε πολύ εξησθενημένον και πολύ εξητλημέ-
νον διά τῶν συνεχῶν άγώνων, διά τῶν στερή-
σεων και διά της ηλικίας, ώστε νά δυνηθῆ πε-
ραιτέρω ν' άνθέξῃ.

Είχε συναίσθησιν της καταστάσεώς του; Ποτέ
δέν τὸ έμαθον. Άλλά καθ' ήν στιγμὴν, καλυ-
φθείς υπό τῶν άχυρῶν, συνεπιεζόμεν πλησίον
του, ήσθάνθη ότι εκλινε προς τὸ πρόσωπόν μου
και μ' έφίλησεν. Άυτη ήτον ή δευτέρα φορά και
ήτον, φευ! ή τελευταία!

Όλίγον ψύχος αφαιρεί τὸν ύπνον τῶν ανθρώ-
πων, οτινες τρέμοντες υπάγουσιν εις την κλίνην
τῶν μέγα όμως και διαρκές ψύχος φέρει νάρ-
κη και αιμωδιάσιν εις όποιον καταλάβῃ εις τὸ
ύπαιθρον. Τοῦτο συνέβη και εις ήμάς.

Μόλις είχον σφιχθῆ πλησίον του Βιτάλη, και
άπεχαινώθη, και οι όφθαλμοί μου εκλείσθησαν.
Έπροσπάθησα νά τους ανοίξω, και επειδή δέν
τὸ κατώρθον, εκέντησα μετά δύναμειν τὸν βρα-
χιονά μου. αλλά τὸ δέσμα μου ήτον αναίσθητον,
και μόλις κατώρθωσα, όσον και άν έπροσπάθον,
νά πονέσω όλίγον. Η συγκίνησις όμως μ' έπα-
νέφερε μέχρι τινός εις της ζωῆς την συναίσθη-

σιν. Ο Βιτάλης, τὴν βίχην έχων έστριγγιμένην
εις την θύραν, ήκούετο άσθμαίνων ίσχυρῶς, τα-
χέως και διακεκομμένως. Μεταξὺ τῶν ποδῶν
μου, ό Κάπης εκοιμάτο, έχων τὴν κεφαλὴν εις τὸ
στῆθος μου. Υπέρ την κεφαλὴν ήμων ό άνεμος
έφύσα πάντοτε, και μάς εκάλυπτε δι' άχυρῶν,
άτινα έπιπτον έφ' ήμων ως ξηρὰ φύλλα άπο-
σπώμενα από κλάδων δένδρου. Εις την όδόν δέν
ήτον οὐδεις, και πλησίον ήμων και μακρὰν και
πéριξ νεκρικὴ σιωπή.

Η σιωπή αὐτη μ' έφόβισε. Μ' έφόβισε, διατί;
Δέν τὸ ένούην. Άλλ' ό φόβος μου ήτον άόριστος,
και μετείχεν αισθημάτων λύπης, πληρουντος τους
όφθαλμούς μου δακρύων. Μοί έφαινετο ως άν έ-
μελλον εκεί ν' άποθάνω.

Και ή ιδέα του θανάτου μ' επανέφεραν εις Χα-
θανόν. Τὴν φιλότατην μάϊαν Γαρβερίαν! ν' ά-
ποθάνω χωρίς πλέον νά την ιδῶ, χωρίς νά ιδῶ
τὸν οϊκόν μας, τὸ κηπάριόν μας! Και δέν ήξέρω
κατά τίνα παραδοξίαν της φαντασίας εὔρεθην
έντός του κήπου εκείνου. ό ήλιος έλαμπε φαι-
δρός και θερμός. οι νάρκισσοι ήνοιγον τους χρυ-
σοῦς κάλυκας των, οι κόσσυφοι εκελάδουν εις
τους θάμνους, και εις την φραγήν τῶν άκανθῶν
ή μάνα Βαρβερίνα ήπλωνε τὰ πανία, άφ' ού τὰ
έπλυνεν εις τὸν ρύακα, όστις έψιθόριζεν εις τους
χάλικας.

Διά μιᾶς τὸ πνευμά μου άφηκε τὸ χωρίον,
και μετεπήδησεν εις τὸν Κόκκον. Ο Άρθύρις έ-
κοιμάτο εις την κλίνην του. ή κυρία Μίλλιγαν
ήτον εξυπνος, και ακούουσα τὸν άνεμον νά συ-
ρίζῃ, έσκεπτετο πού άρά γε νά είμαι εις τὸ μέγα
τοῦτο ψύχος.

Έπειτα δέ οι όφθαλμοί μου εκλείσθησαν πά-
λιν, ή καρδιά μου έναρκώθη, και μοί έφάνη ότι
λιποθυμῶ.

[Επιτελει συνέχεια]

Ο Γαστὸν Τισσανδιέ (Gaston Tissandier), οὐ τινος
ή Εστία άρχεται σήμερα δημοσιεύουσα εν τῶν σπου-
δαιότερων έργων, «Τους Μάρτυρας της «Επιστήμης»,
κατά μεταφρασιν της λογίας δεσποινίδος Έλίζης Σκαρ-
λάτου Σούτσου, έγεννήθη εν Παρισίους τῶ 1843, δια-
νύσας δέ τὰ εγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα έπέδθη εξ έμ-
φύτου κλίσεως εις την σπουδὴν της χημείας. Εισελθὼν
εις τὸ χημικὸν τμήμα τοῦ «Καταστήματος τῶν τεχνῶν
και επαγγελμάτων» εἰργάσθη αὐτόθι επί πολλά έτη δια-
κούων άμα την σειρὰν τῶν μαθημάτων εν τη Σορβόννη
και τῶ Κολλεγίῳ της Γαλλίας, και έγένετο διδάκτωρ.
Έν ηλικία έτών είκοσι και ένός ό Γαστὸν Τισσανδιέ
διωρίσθη διευθυντῆς τοῦ προκαταρκτικοῦ χημείου της
Έθνικῆς Ένώσεως, οὐ τινος τὰς σπουδαίας εργασίας δι-
ηθῆνεν επί δεκαετίαν. Κατά τὸ διάστημα δέ τοῦτο τοῦ
βίου του έξετέλεσε πάντα τὰ έναίρια έπισημὰ δι' αεροστά-
του ταξείδια, εξ ὧν άπσταμίευσε σπουδαίας μετεωρολο-
γικὰς παρατηρήσεις. Τὴν πρώτην αὐτοῦ αεροπορίαν έ-
πέχειρησεν εν Καλαί μετά τοῦ αεροναύτου Ίουλιου Δου-
ρουάφ. Έκτοτε δέ έξετέλεσεν είκοσιτέσσαρας όλας έπι-
στημονικὰς αεροπορίας, ὧν τινὰς μετά τοῦ άδελφοῦ του
Άλδέρτου Τισσανδιέ, διακεκριμένου αρχιτέκτονος, πρέβη
δὲ κατά την πολιτοκίαν τῶν Παρισίων. Κατά τινὰ τῶν

εναερίων, τοῦτων αναβάσεων, ήν έξετέλεσε διὰ τοῦ αε-
ροστάτου «Ζενίθ», ό Τισσανδιέ ανήλθεν εις ύψος άπρό-
στον τῶς (8,600 μέτρων), άλλ' άπόλεισε δυστυχῶς κατ'
αδην τους δύο άτυχεῖς του συνοδοιπόρους, CROCE-SPI-
NELLI και SIVEL. Μόνος αὐτός επέζησε της καταστροφῆς,
τοῦτο δ' όφείλεται εις την έκτακτον αὐτοῦ έπισυγκρα-
σίαν και την σπανίαν του άταραξίαν και γαλήνην πνεύ-
ματος. Άλλὰ πλὴν τῶν χημικῶν αὐτοῦ εργασιῶν και
τῶν έναερίων ταξείδιων ό Τισσανδιέ διεκρίθη και ως κα-
θηγητῆς άμα και συγγραφεύς. Οχι λίγα εἶνε τὰ έπι-
στημονικὰ αὐτοῦ έργα, άτινα δικαίως άπολαβουσαν δι-
πολίφειας, και τὰ εν τῶ περιοδικῶ τύπῳ της Γαλλίας
έθρα ταυ. Άπό τοῦ έτους δέ 1873 εκδίδει περιοδικῶς
εξιόλογον επιστημονικὸν σύγγραμμα μετ' εἰκόνας, τὴν
«Φύσιν». Τὸ νεώτερον σύγγραμμά τοῦ σοφοῦ τοῦτου έ-
πιστήμονος εἶνε «Οι Μάρτυρες της Επιστήμης», περί οἷς,
έκδοθέντος εν έτει 1879, διά μακρὸν έλάλησεν ό γαλ-
λικὸς τύπος. Δέν υπάρχει δ' άλλῶς άνάγνωσμα επε-
γωγότερον ή ή εξιστόρησις τοῦ βίου τῶν μεγάλων εκεί-
νων εργατῶν, τῶν μεγάλων εν τη επιστήμῃ έφευρετῶν
πάσης χώρας και παντός καιροῦ, εις ὧν τους άπότους
μόθως όφείλεται ή σημερινὸς πολιτισμός. Πόσα δ' εξ
άλλου γόνιμα διδάγματα, πόσα παραδείγματα πολύτιμα
δέν παρέχει ήμιν ή εξιστόρησις αὐτη! Τῶ όντι! οὐδα-
μῶς άλλως δύναμεθα κάλλιον νά κατανοήσωμεν την
σπουδαιότητα τῶν επιστημονικῶν έργων ή ὅπ' ὄψιν έ-
χοντες εργαζόμενους αὐτούς τους ήρωας της επιστήμης;
βλέποντες την δραστηριότητα την άπαράμιλλαν αὐτῶν
επιμονὴν και άφοσίωσιν εις τὸ έργον, την άνένδοτον και
άκαταπόνητον επιμέλειαν, τους κινδύνους εις οὓς έπί-
θενται, και ὧν οὐχι σπανίως πίπτουσι θύματα. Διότι
έν τινες είδον τους άγῶνας αὐτῶν στεφθέντας εν τέλει
υπό της επιτυχίας, ως ό Φούλτων, ό Φραγκλίνος, ό
Huygen, αλλά πόσοι όμως εξ άλλου δέν έπεσαν θύματα
της ηρωικῆς αὐτῶν εργατικῆς, φανευθέντας οι μὲν
υπό του καμάτου, άλλοι υπό της πείνης, της άμαθείας
ή και του φανατισμοῦ τοῦ όχλου! Τοῦτον λοιπὸν τῶν
μάρτύρων τὸν βίον, τὰ έργα, τους άγῶνας άφηγείται
εν τῶ νέῳ αὐτοῦ συγγράμματι ό Τισσανδιέ μετά δύνα-
μειν λόγου και γλαφυρότητος θεολογούσης τὸν άναγνώ-
στην.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Εκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ηρωες της εργασίας και μάρτυρες της προόδου.
Ηλίους ό πρεσβύτερος, Άσελλκλουστ, Φιλιδέρτος Κομ-
μέρσων, Βίκτωρ Jacquemont, Chappe d'Auteroche,
Richmann, Σολοκόβ, Έρδ, Biquet.

Οι μεγάλοι έδουσαν άναγνώστη μόνον τοῦς κοίτησαντες
μεγάλως την άνθρωπότητα. ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ.
Αι επιστήμη και αι τέχναι εδύνασαν τὴν έραν και ει-
ς τὸν έρωτα άρεσκί. ΔΑΚΑΝΑΑ.

Άπό της παιδικῆς ήμων ηλικίας μαθάνομεν
την ιστορίαν τῶν κατακτητῶν, χάριν τῶν ὀποιῶν
τὰ έθνη υπέστησαν τὰ μυρία δεινὰ τοῦ πολέμου,
άλλ' οὐδέν ακούομεν περί τῶν άγνώστων πολ-
λάκις εργατῶν, εις οὓς ή κοινωνία όφείλει την
ύλικὴν αὐτῆς εὐζωίαν και τὰς διανοητικὰς άπο-
λαύσεις. Δέν άγνοουομεν ότι ό Ξέρξης έπυρπόλη-
σε τὰς Άθήνας οὐδ' ότι ό Πομπήιος και ό Καί-
σαρ έχυσαν χειμάρρους αίματος επί τοῦ πεδίου
της Φαρσάλου, άλλ' οὐδέν σχεδὸν γινώσκομεν
περί τοῦ βίου τοῦ Εὐκλείδου ή τοῦ Άρχιμήδους,
ὧν αι έφευρέσεις λαμβάνουσι καθ' εκάστην πλεί-
στας όφελίμους εφαρμογὰς.
Και όμως ό νεώτερος πολιτισμός όφείλεται εις

τους φιλοπόνοους άνδρας πασῶν τῶν χωρῶν και
πασῶν τῶν εποχῶν. Κληρόνομησαντες την γῆν,
ήν επί αἰῶνας εκάλλιέργησαν, συγκομιζόμεν τὸν
καρπὸν, τοῦ όποιοῦ κατέθεσαν τὸν σπόρον.

— «Μεταξὺ τῶν ιδogramάτων τῶν ὑπὸ τοῦ θαυμα-
σμοῦ καθιερωθέντων, λέγει ό Geoffroi St. Hilai-
re, ένδοξότατα εἶναι τὰ ονόματα τῶν μεγάλων
έπιστημόνων έφευρετῶν».

Και τῶ όντι, μεγίστην όφείλομεν εὐγνωμοσύ-
νην εις τους ήρωας τοῦτους της εργασίας, τους
έπιστήμονας, τους περιηγητὰς, τους συγγραφείς,
τους φιλοσόφους, τους κληροδοτήσαντας ήμιν τὰ
εὐεργετήματα της επιστήμης.

Πόσα γόνιμα διδάγματα, πόσα πολύτιμα πα-
ραδείγματα εὔρισκομεν εν τη ιστορίᾳ τοῦ βίου
αὐτῶν, τῶν άγώνων και τῶν προσπαθειῶν!

Ίνα μάθωμεν πῶς εκτελοῦνται τὰ μεγάλα
έργα, παρατηρήσωμεν αὐτούς εργαζόμενους, άνα-
μνησθώμεν την καρτερίαν αὐτῶν και την επιμο-
νήν.

Άκούσωμεν τὸν Νεύτωνα. οὗτος λέγει ότι κα-
τώρθωσε τὰς έφευρέσεις αὐτοῦ άμελετῶν αὐτὰς
άδιαλείπτως. Ο Βυφφὸν άναφωνεῖ ότι «μεγα-
λοφύλα εστιν ύπομονή». Πάντες τὰ αὐτὰ λέγου-
σιν. Εργασία και καρτερία, τοιοῦτον τὸ σύνθη-
μα πάντων.

«Διά τοῦ χρόνου και της ύπομονῆς τὸ φύλ-
λον της μορέας μετατρέπεται εις μετάξην», λέ-
γει ίνδική παροιμία. Ο Νεύτων έγραψε πεν-
τεκαιδεκάκις την χρονολογίαν αὐτοῦ. Ο Μιχαήλ
Άγγελος εἰργάζετο άδιακόπως, έτρωγεν έσπυ-
σμένως, ήγείρετο δ' ένίστε την νύκτα όπως εργα-
σθῆ. Έπί τεσσαράκοντα έτη ό Βυφφὸν έγραφε καθ'
εκάστην πέντε ώρας την πρωίαν και πάντο την
εσπέραν. Ο Μοντέσκιος όμιλῶν περί μιᾶς τῶν
συγγραφῶν αὐτοῦ έλεγε προς φίλον. «Σὺ μὲν θ'
άναγνώσθης τὸ βιβλίον τοῦτο έντός όλίγων ώρῶν
άλλ' εγὼ τοσοῦτους κατέβαλον κόπους συγγρά-
φων αὐτὸ ώστε ή κόμη μου έλευκάνθη».

«Λυμεῶνες εἶναι, είπεν ό Φραγκλίνος, οι ίσχυ-
ριζόμενοι ότι δύναμεθα νά κατορθώσωμεν τι άνευ
κόπου».

Οίσοδήποτε και άν ή ό σκοπός, εν επιδιώκει
ό άνθρωπος, δέν άρκεί νά εργαζῆται, δέον προς
τούτοις νά μάθῃ νά υπερνικῆ τὰς δυσχερείας,
καθότι παντός είδους προσκόμματα παρεμβά-
λονται εις την πορείαν αὐτοῦ, δέον νά άγωνι-
σθῆ ίνα επιτύχῃ και ίνα θριαμβεύσῃ εν τῶ της
ζωῆς άγῶνι. Ο δέ λέγων άγῶνα λέγει κίνδυ-
νον.

Ο θέλων ν' ανακαλύψῃ νέας χώρας, νά δια-
πλευσῃ τὰς θαλάσσας, νά διερευνήσῃ τὰς ήπει-
ρους, νά έπεκτείνῃ τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις, νά
μελετήσῃ τὰ φυτὰ και τὰ ζῶα μεμακρυσμένων
τόπων, εκτίθεται εις μυρίους κινδύνους. Έπί
τοῦ ωκεανοῦ ή τρικυμία έμποδίζει τὸν πλοῦν
αὐτοῦ, επί της ξηρᾶς οι άνθρωποι και τὰ ζῶα

ἐπιτίθενται κατ' αὐτοῦ. Ὁ κόπος καὶ ἡ πείνα τὸν καταβάλλουσιν, ἀναγκάζεται δὲ νὰ παλαίη πρὸς τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς πλημμύρας.

Πλείστοι φυσιοδίφαι ἀπὸ Πλίνιου τοῦ πρεσβυτέρου μέχρι τοῦ Βίκτωρος Jacquemont ἀπέθλησαν ὄψιν χάριν νέας τινὸς ἀληθείας. Ὁ θάνατος τοῦ Πλίνιου εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἀθάνατος ἱστορία τοῦ ὑπὸ τῶν στοιχείων καταβαλλομένου ἀνθρώπου. Ὁ μέγας οὗτος παρατηρητὴς εὐρισκόμενος ἐν Μυκῆνῃ τῆς Ἰταλίας, βλέπει ὑπεράνω τοῦ Βεσοῦβίου στήλην καπνοῦ ἐκ τοῦ ἱφαιστείου ἀποθρῶσκοντος. Διατάξας νὰ ἐτοιμασθῶσι πλοῖα, ἐπιβιβάζεται καὶ διευθύνεται πρὸς τὰς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ κρατῆρος κειμένας οἰκίας, ἵνα ἐκ τοῦ πλησίον σπουδάσῃ τὸ μέγалоπρὲς φαινόμενον. Θερμὴ τέφρα, ἧς ἡ θερμοκρασία αὐξάνει καθόσον προχωροῦσι, καλύπτει τὰ πλοῖα, πεπυρακτωμένοι δὲ λίθοι πίπτουσιν ἐκ διαλειμμάτων ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων. Ἐντρομος ὁ πρωρεὺς θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς κινδυνώδους ἀκτῆς. Ἄλλ' ὁ Πλίνιος ἀποκρίνεται διὰ τῶν γνωστῶν λόγων «Ἡ τύχη εὐνοεῖ τοὺς τολμηροὺς». Ὁ φυσιοδίφης ἀποβιβάζεται καὶ θεωρεῖ μακρόθεν τὰς ἐκ τοῦ κρατῆρος ἐξερχομένας ἀπειλητικὰς φλόγας. Ἀναπαύεται ἐν τινὶ οἰκίᾳ, ἣν ἀναγκάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ ἅμα τῇ πρώτῃ ἔνεκα τοῦ σεισμοῦ καὶ τῶν ἀδιακόπως πιπτόντων πεπυρακτωμένων λίθων. Αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῶν ἱφαιστείων τούτων βλημάτων, δένουσι διὰ ταινιῶν προσκεφάλαια ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, ἀλλὰ χειμάρροι λάθας βέουσιν ἤδη πανταχόθεν μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ πληροῦσι τὸν ἀέρα φλογῶν καὶ δηλητηριωδῶν ἀερίων. Πάντες τρέπονται εἰς φυγὴν ὁ Πλίνιος ἴσκαται ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ νέφους θεϊκῶν ἀμῶν, ἀσφυζίαν δὲ ἀίσθανόμενος διατάττει δύο δούλους νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτόν, εἶτα δὲ πίπτει νεκρός. «Τὴν μεθεπομένην ἡμέραν, λέγει Πλίνιος ὁ νεώτερος ἐν τῇ δεκάτῃ ἔκτῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, τὸ σῶμά του εὐρέθη ὀλόκληρον ἀνευ τινὸς τραύματος καὶ φέρον τὰ ἐνδύματά του, ὡς εἶχον ἀφήσει αὐτόν. Ἐφαίνετο δὲ ὡς ἄνθρωπος κοιμώμενος μᾶλλον ἢ ὡς νεκρός».

Ἀπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου συμβάντος, πλείστοι ἄλλοι ἐγέναν ὄψια τῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φύσιν ἀφοσιώσεώς των. Ἀναφέροντες παραδείγματά τινα, θὰ διηγηθῶμεν κατὰ πρῶτον τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τοῦ Σουηδοῦ φυσιοδίφου Ἀσελκουίτ. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Διναῖος εἶχεν ἐκφράσει τὴν λύπην του, διότι ἡ φυσικὴ ἱστορία τῆς Παλαιστίνης ἦτο σχεδὸν ἀγνωστος. Ὁ Ἀσελκουίτ, καίτοι φιλάσθενος ὢν καὶ ἀδύνατος, ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ὑποβληθῆ εἰς τοῦθ' ἰσχύοντος, ὡς συνεπάγεται τοιαύτη περιήγησις, ὅπως πληρώσῃ τὸ κενὸν τοῦτο

τῆς ἐπιστήμης· προητοιμάσθη δὲ ἀναγινώσκων ἐπὶ δύο ἔτη τὰ ἀρίστα τῶν περὶ Ἀνατολῆς πραγματευομένων βιβλίων καὶ ἐκμανθάνων τὰς γλώσσας τῶν χωρῶν ἃς ἐμελλε νὰ ἐπισκεφθῆ. Ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐπέσυρε τὴν συμπάθειαν πάντων, πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων τῆς Στοκόλμης καὶ τῆς Γοτεμβέργης συνεισέφερον δι' ἐράνου εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Ἀποπλεύσας, ἀφίκετο εἰς Σμόρην τὴν 26 Νοεμβρίου 1749. Ὁ νέος φυσιοδίφης ἐμεινεν ἐν τῇ πόλει παύτη ἐπὶ ἐν σχεδὸν ἔτος ἀδιαλείπτως περιηγούμενος τὴν Μαγνησίαν καὶ τὸ Σίπυλον, μετὰ ταῦτα δὲ περιῆλθε τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπεσκέφθη τὴν Ροσέτην καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀποστέλλων εἰς τὰς ἐν Οὐψάλη καὶ ἐν Στοκόλμῃ ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν πλείστας ἐκθέσεις περὶ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ καὶ τῶν παρατηρήσεων. Αἱ δὴ αὐταὶ ἀκαδημαῖαι τὸν ἐξέλεξαν μέλος αὐτῶν. Ἐξελέγη πρὸς τούτους ὕμνητὴς τῆς ἱατρικῆς σχολῆς τῆς Οὐψάλης, ἧτις εἶχεν ἤδη ἀναγορεύσει αὐτόν διδάκτορα. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1751, ὁ Ἀσελκουίτ ἀνεχώρησεν ἐκ Καίρου καὶ περιῆλθε τὴν Παλαιστίνην, ἔνθα ἐμελέτησε τὸ μῆλον τῶν Σοδόμων καὶ τὴν ἀκάνθαν τῶν Χριστοῦ καὶ συνέλεξε περιέρχους τινὰς παρατηρήσεις περὶ ἀκρίδων. Χρονία βῆξ μετὰ συχνῆς αἱμοπτυσίας ἐβασάνιζεν αὐτόν. Συνετόν ἦτο ἄρα νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ὁ φυσιοδίφης ἐφρόνει ὅτι δὲν εἰργάσθη ἐπαρκῶς ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης. Καί τοι ἔχων ἤδη πλουσίαν συλλογὴν φυτῶν καὶ πολλὰ δείγματα ἀφαιρῶντα εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ἠθέλησε νὰ διερευνήσῃ τὴν Κύπρον, καὶ νὰ συναθροίσῃ ἐν Σμόρῃν καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ πλοῦτη, ἀλλ' ἡ νόσος κατέβαλε τὴν δραστηριότητά του, ἀπέθανε δὲ τριακοντούτης μόλις μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν.

Ἡ ἱστορία τοῦ Γάλλου φυσιοδίφου Φιλίβερτου Κομμερσῶνος (γεννηθέντος ἐν Chatillon-les-Dombes τῇ 18 Νοεμβρίου 1727) εἶναι ἐτι συγκινητικώτερα. Ἀποπερατώσας λαμπρῶς τὰς σπουδὰς του ἐν Μομπελιέρῳ, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῷ 1755, τοιαύτην δὲ εἶχε κλίσην πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ὥστε ὁ πατήρ του τῷ ἐπέτρηψε νὰ ἐπιδοθῆ εἰς αὐτάς, καίτοι ἐπιθυμῶν νὰ γίνῃ ὁ υἱὸς τοῦ νομικοῦ. Ἄμα ἐξετάσθεις ὁ νέος Κομμερσῶν περιῆλθε τὰς Κηβέννας, τὰ Πυρηναιῖα καὶ τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἐπεσκέφθη πάσας τὰς παραλίους τῆς Μεσογείου χώρας, βοτανολογῶν μετὰ τοσοῦτου ζήλου, ὥστε ὁσάκις παρετήρει ὅτι φυτὸν τι εἶλεπεν ἐκ τῆς συλλογῆς του, ἐπρομηθεύετο αὐτὸ διὰ παντὸς τρόπου, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ κινδύνου τῆς ζωῆς του. Ἡμέραν τινὰ ἐκρέμασθη ἀπὸ τῆς κόμης εἰς δένδρον ὡς ὁ Ἀβεσαλώμ, προσπαθῶν δὲ ν' ἀπαλλαγῆ τῶν κρατούντων αὐτὸν κλάδων, ἐπέσεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἐν ᾧ παρ' ὀλίγον ἐπνίγετο. Ἄλλοτε,

θελὼν ν' ἀποφύγῃ καταβάλλτην, ἐκύλισεν ἐντὸς βράβητον.

Ἄλλ' ὅμως ὁ ἀκάματος οὗτος περιηγητὴς ἠγάπησεν τὸν ἀριστοτελικὸν βίον, ἐναμφύθη δὲ τῷ 1780 νῆαυ κέρην ἐκ τοῦ Giarolais. «Καίθι, ἔγραψε πρὸς φίλον, ὅτι ζήτων πρῶτον ἤδη φυτὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, εὐρὸν ἀκάνθιον, ἣν προέθεμαι νὰ εἰσαγάγω ἐντὸς ὀλίγου ὄχι εἰς τὸ βοτανολογικὸν μου ἀλλ' εἰς τὸν νηρικὸν θάλαμον». Δύο ἔτη μετέπειτα ἡ σύζυγός του ἀπέθανε τελευτῶν.

Ὁ Κομμερσῶν ταχέως ἐγένετο περίφημος. Ὁ μέγας Διναῖος προσέτεινεν αὐτῷ νὰ περιγράψῃ χάριν τῆς βασιλείσεως τῆς Σουηδίας τὰ περιεργότερα εἶδη τῶν ἰχθύων τῆς Μεσογείου. Ὁ Κομμερσῶν πρὸς ἀπάντησιν ἐξετέλεσεν ἐν τῶν σπουδαιότατων ἰχθυολογικῶν ἔργων τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος. Ἐν Μομπελιέρῳ ἱδρυσε λαμπρὸν βοτανικὸν κήπον, ἐσχέτισθη δὲ μετὰ τοῦ Ἀκλάνδου καὶ ἐδέχθη μετ' οὐ πολὺ νὰ μετάρχη ὡς φυσιοδίφης τῆς περὶ τὴν γῆν περιήγησεως, τῆς ὑπὸ τοῦ Bougainville διευθυνομένης.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κομμερσῶν ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ, νέος τις ὑπηρετὴς ὀνόματι Baret-Bonnefoi, ὅστις διατελέσας παρ' αὐτῷ ἐπὶ δύο ἔτη ἐγνώριζε τὰ φυτὰ αὐτοῦ καὶ τὰ βοτανολογία, παρεκάλεσεν αὐτόν νὰ τὸν προσλάβῃ εἰς τὴν περιοδείαν του. Ὁ Κομμερσῶν διστασας κατ' ἀρχὰς εἰσήκουσεν ὅμως τὴν παράκλησίν του. Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους οἱ ἄγριοι τῆς νήσου Ἀίτης ἰδόντες τὸν Baret-Bonnefoi, ὃν πάντες ἐπὶ τοῦ πλοίου ἠγάπων διὰ τὴν κομμίαν αὐτοῦ συμπεριφορὰν, ἀνεφώνησαν· «εἶναι γυνή!» Ὁ Baret-Bonnefoi ἔφυγεν, ἀλλὰ περιελθόντος τοῦ ἐπισημοῦ τούτου εἰς τὴν ἀκρόν τοῦ Bougainville, ὁ ὑπὲρ τῆς ἡμᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῆς τοῦ Κομμερσῶνος ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Ἐγνώριζον, εἶπε, πόσους διέτρεχον κινδύνους, ἀλλ' ἤμην μόνη καὶ με εἶχε καταλάβει ὁ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρως.

Τυχούσα δὲ συγγνώμης, καθὼς ὑπηρετήσασα πιστῶς τὸν κύριόν της, ἐξηκολούθησεν ἐκπληροῦσα τὰ καθήκοντα βοηθοῦ παρὰ τῷ Κομμερσῶνι, ὅστις ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, τῇ ἀφιέρωσε νέον τι φυτὸν ὀνομάσας αὐτὸ Baretian. «Εἶναι, λέγει ἡ εἰκὼν τῆς φαρμακοπόρου Ἀρτέμιδος, ἅμα δὲ καὶ τῆς ὀξυδερκοῦς καὶ αὐστηρᾶς Ἀθηναῖς».

Ἐν Ρίω-ιανείῳ καὶ ἐν Βουνοσάφρες ὁ Κομμερσῶν συνέλεξεν ἀληθῆ πλοῦτη. Μετὰ εἴκοσι καὶ ἐνὸς μηνὸς πλοῦν, ἀπῶν διήνησε δέκα χιλιάδας λεύγας ἀπὸ τῆς ἐκ Ροζεφόρτης ἀναχωρήσεώς του, ἀφίκετο εἰς τὴν He de France (νῦν νήσον Μαυρικίου), ἔνθα ὁ γνωστός τῆς ἀποικίας τοποτηρητὴς Poivre τὸν ἐκράτησεν. Ὁ φυσιοδίφης ἐνετάλη παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως νὰ διερευνήσῃ τὴν Μεδάχασκάρ. «Ὅποια θαυμασιὰ χώρα! ἔγραψε πρὸς τὸν φίλον του Ἀκ-

κλάνδου· εἶναι ἀξία ὄχι μόνον τοῦ περιηγητοῦ ἀλλ' ὀλοκλήρου Ἀκαδημαίου».

Ὁ Κομμερσῶν φιλίξεως πλῆθος φυτῶν ἐν Μεδάχασκάρ, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν He de France ἐν ἔτει 1771, ἠτοιμάζετο δὲ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτοῦ ὄλκα καὶ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Γαλλίαν ἵνα λάβῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του.

Ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐλάλει αὐτόν, ἀλλ' ὁ κόπος καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἐργασία εἶχον καταστρέψῃ τὴν υγείαν του, καθ' ἣν δὲ χρόνον ἐξεδίεγετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας ὁ Κομμερσῶν εἶγεν ἐκπνεύσει πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν ἐν τῇ He de France (τῇ 24 Μαρτίου 1773). Πρὸ μηνῶν ἤδη ἠσθάνετο ὅτι ἐπλησίαζε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Αἱ ἐξῆς περιχοπαί ἐκ τῶν τελευταίων αὐτοῦ πρὸς τὸν γαμβρὸν του ἐπιστολῶν, μαρτυροῦσι βαθύτατον ἄλγος.

«Ἐὰν ἀποθάνω, σοὶ ἐμπιστεύομαι τὸν υἱόν μου, προσεύχου δὲ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἡ Μοριάκις δὲ παρακαλῶ νὰ μοι γράψῃς περὶ τοῦ δυστυχοῦς ὄφρανοῦ μου. Μοὶ φαίνεται ὅτι με διαφεύγει καὶ ζήτῳ ν' ἀπολαύσω αὐτὸν τελευταῖον ἡδῆ».

Τὸν Κομμερσῶνα ἐκλαυσαν δύο μάρτυρες τῆς ἀγωνίας του, οἱ δύο φίλοι καὶ συνεργάται αὐτοῦ, ὁ ζωγράφος Jossigny καὶ ἡ πιστὴ Baret-Bonnefoi. Αὕτη ἔφερεν εἰς τὸ φυσιολογικὸν μουσεῖον τῶν Παρισίων τὰς συλλογὰς τοῦ ἀτυχοῦς φυσιοδίφου.

Ὁ Κομμερσῶν, λέγει ὁ Cuvier, ἦτο ἀνὴρ δραστηριώτατος καὶ πολυμαθέστατος. Ἐὰν εἶχε δημοσιεύσει ὁ ἴδιος τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεών του, ἠθελε συγκταριθμεῖται μετὰ τῶν πρώτων φυσιοδίφων. Αὐτηριώτατος εἶναι ὅτι αἱ συλλογαὶ αὐτοῦ ἐγκαταλείφθησαν, καθότι ἐὰν εὐθὺς τότε ἐχρησιμοποιοῦντο, ἡ Γαλλία ἠθελε καταλάβει ἕκτοτε ἐπιφανῆ θέσιν μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν πρόδον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Τὰ ἔργα τοῦ Κομμερσῶνος εἶναι ἀξιόλογα, ἀπορίας δὲ ἀξίον εἶναι πῶς εἰς μόνος ἀνὴρ ἠδύνηθη νὰ κατορθώσῃ τοιαῦτα ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ καὶ ἐν θερμῷ καὶ ἄσυχῳ ἐν θερμῷ κλίματι, καὶ ὅμως ὁ Κομμερσῶν μετ' ἐκτάκτου ζήλου ἐξετέλεσε τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Ἀναγράφοντες τὰς λαμπρὰς πράξεις, ὧν ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐπιστήμη, ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν τὸν Βίκτωρα Jacquemont, τὸν ἀμύμητον ἀνδρα, τὸν χαριέντα καὶ εὐαίσθητον, τὸν τολμηρὸν καὶ καρτερικόν, ὅστις ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτος φλεγόμενος, ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ καὶ ἐνὸς ἔτους μακρὰν τῆς ἀγαπητῆς αὐτοῦ οἰκονομίας καὶ τῶν συγγενῶν. Ὁ Jacquemont ἀπεβιβάσθη εἰς Καλικούτην τὴν 5 Μαΐου 1829, εἰσῆλθε δὲ εἰς χώραν ἀγνωστον τότε εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἐπι-τρία καὶ ἡμισυ ἔτη περιῆλθε τὰς πεδινὰς καὶ τὰς ὄρεινὰς χώρας τῶν Ἰν-

διών και διατρέψας ἐν Κασγεμὴρ διηρένησε τὰ ἱμαλάια ὄρη. Τίς δὲν γνωρίζει τὴν σήμερον διὰ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Jacquemont τὴν θαυμασίαν Ὀδύσειαν φυσιοδίφου τοῦ ἐν Παρισίαις Μουσείου, ὅστις ἔχων ἀντιμισθίαν ἐξ ἑξατάτων φράγκων κατ' ἔτος, ἀνεφάνη ἐν μέσῳ τοῦ πολυτελοῦς βίου πλουσίων ἀλλοδαπῶν καὶ ἐπεσκέφθη τοὺς ἀνακτας τῆς παρακμασάσης Ἰνδίας προσπαθῶν νὰ φέρῃ ἀξιοπρεπῶς τὸ γαλλικὸν ὄνομα ἀπέναντι τῆς λαμπρότητος τῆς ἀσιατικῆς αὐτῶν πολυτελείας; Τίς δὲν ἀνέγνωσε τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ, ἐν αἷς μετὰ σκωπτικῆς χάριτος ἀμα δὲ καὶ κρίσεως ὀρθῆς περιγράφει ὅσα εἶδε;

Κατὰ τὴν περιήγησίν του ταύτην ὁ Βίκτωρ Jacquemont δὲν ἠμέλησε τὴν ἐπιστήμην, οὐδ' ἀπέτρεψαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς του αἱ δυσχέρειαι καὶ ὁ κόπος. Μέρους τῆς περιουσίας του ἐξέτελεσεν ἔφιππος μετὰ δύο σπαχίδων προπορευομένων, διέκοπτε δ' ἐνίοτε τὴν πορείαν του, ἵνα σημειώσῃ τὰς παρατηρήσεις του καὶ ἐξακολουθῆσῃ τὰς ἐρεῦνας του. Τὸν Jacquemont ἐμέμφθησαν πολλοὶ ὡς μὴ ἐργασθέντα ἀρκούντως ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ἢ ἀδικῶς αὐτῇ μορφή ταχέως ἔπεσε. Τῷ ὄντι, συνήγαγε πλείστην ὕλην, ὡς δὲ πρὸς τὸν πατέρα του ἔγραψεν, ἔφερε μεθ' αὐτοῦ «τὰ πρὸς ἐργασίαν», ἀλλὰ δὲν ἦτο πεπωμένον νὰ δρέψῃ ὁ ἀτυχῆς τοὺς καρπούς τῶν κόπων του. Ὁδυνηρὰ νόσος ἐβασάνισεν αὐτὸν ἐπὶ δύο ἔτη καὶ ἐπέφερε τέλος τὸν θάνατον.

Ὁ Βίκτωρ Jacquemont ἀπέθανεν ἐν Βομβάη, ἀπὸ ὑπέρφου φρικτῆς οἰκονομίας, ἡμεῖς δὲ θαυμάζομεν τὴν καρτερίαν, ἣν ἀπέδειξε. Καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐτι τῆς ζωῆς του ὤραν ἐφάγη ἀτάραχος, ἔγραφε δὲ πρὸς τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Πορφύριον «Τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, ἐάν πράγματι πλησιάζῃ, εἶναι ἡσυχον καὶ γαλήναιον. Ἐάν ἦσο ἐδῶ καὶ ἐκάθησο ἐπὶ τῆς κλίνης μου μετὰ τοῦ πατρὸς μας καὶ τοῦ Φρειδερίκου, θὰ ἠσθάνομην μεγίστην λύπην καὶ δὲν θὰ ἠτένιζον τὸν θάνατον μετὰ τὸσαύτης καρτερίας καὶ ἀταραξίας. Πληρηγορήθητι καὶ πληρηγόρησον τὸν πατέρα μας, πληρηγορήσατε ἀλλήλους, φίλοι μου! Ἄλλ' ἐξηντλήθη γράφων τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Πρέπει λοιπὸν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω. Χαίρετε! Ὡ πόσον σᾶς ἀγαπᾷ ὁ ἀτυχῆς σας Βίκτωρ! Χαίρετε καὶ πάλιν».

Ὁ θάνατος ἔπαυσε τὰ δεινὰ τοῦ Jacquemont. Ὁ μάρτυς οὗτος τοῦ καθήκοντος ἀπέπνευσε μετ' οὐ πολὺ.

Ἀρμόμενοι καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιστημῶν παραδείγματα τινὰ αὐταπαρνήσεως, μνημονεύομεν ἐν πρώτοις τὸν ἀστρονόμον Chappe d'Auteroche, οὗ ὁ πολὺς γὰρ καὶ χρήσιμος βίος πρόωρος διεκόπη.

Ὁ ἀββάτης Ἰωάννης Chappe d'Auteroche ὦν ἐκ τῶν νεωτέρων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν

ἐπιστημῶν, ἐξελέχθη ὑπὸ τοῦ σώματος τούτου ὡς μεταβῆ εἰς Τοβόλσκην τῆς Σιβηρίας καὶ παρατηρήσῃ ἐκεῖθεν τὴν διάβασιν τῆς Ἀρροδίτης κατὰ τὴν 6 Ἰουνίου 1761. Ἀναχωρήσας ἐκ Παρισίων περὶ τὰ τέλη τοῦ 1760 ἐφθάσεν εὐκόλως εἰς Πετρούπολιν. Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ταξιδίου του ἀπὸ τῆς ῥωσικῆς πρωτεύουσος μέχρι τῆς Τοβόλσκης ὑπῆρξεν ἀπεναντίας, λίαν ἐπίπονον. Ἐν δικστήματι δώδεκα ἡμερῶν διήνυσεν ἐπὶ ἐλκύθρου πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων χιλιόμετρων παντοῖα ἀπαντῶν προσκόμματα. Ἡ μεταφορὰ τῶν ἐργαλείων του καὶ δυσχερῆς ἦτο καὶ ἀνησυχίαν οὐ μικρὰν τῷ ἐπέπευεν, ἀλλ' ὅμως χάρις εἰς τὴν καρτερίαν αὐτοῦ καὶ τὴν δραστηριότητα ἀφίχθη ἐγκαίρως εἰς τὸν πρὸς τὸν ὄρον. Τὴν 5 Ἰουνίου πυκνὰ νέφη ἐκάλυψαν τὸν ἥλιον δι' ὅλην τῆς ἡμέρας καὶ δι' ὅλην ἐτι τῆς νυκτός. Ὁ Chappe ἠσθάνετο μεγίστην ἀνησυχίαν... «Τὸ φαινόμενον τοῦτο, λέγει, τὸ πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος προσδοκώμενον, μετὰ πόθου περιμένετο ὑπὸ πάντων τῶν ἀστρονόμων. Νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Γαλλίαν χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς περιηγήσεώς μου, νὰ στερηθῶ τοὺς καρπούς τῶν κινδύνων οὓς διέτρεξα, τῶν κόπων οὓς ὑπέστην ἐπιτυχίαν ἐλπίζων, νὰ ψευθῶ τῆς ἐλπίδος μου ταύτης, τοῦτο δὲ ἐνεκα νέφους, ἐνῶ τὰ πάντα ἔβαινον κατ' εὐχάν! Βαθέως αἰσθάνομαι τὴν τοιαύτην θέσιν μου».

Ἀμα τῇ αὐγῇ τὰ νέφη διελύθησαν, ὥστε ὁ Chappe μόνον τὴν πρώτην ἐπαφὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ, παρετήρησε δὲ πάσας τὰς λαιπὰς τοῦ φαινομένου φάσεις.

Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του ὁ ἀστρονόμος δὲν εἶχε παρατηρήσει μόνους τοὺς ἀστέρας, ἐξ δὲ ἔτη μετὰ τὴν εἰς Γαλλίαν ἐπάνοδόν του ἐδημοσίευσεν ἀφήγησιν τῶν περιπετειῶν τοῦ ταξιδίου του μετὰ περιεργωτάτων εἰδήσεων περὶ τῆς ἀσιατικῆς Ῥωσίας. Ἐν αὐτῇ ἀπεκάλυψεν ὅσα ἡ μεγάλη Αἰκατερίνη ἐπιμελῶς ἐκρυπτε, καταδεικνύων τὸ ἀπεχθές βαρβάρου κυβερνήσεως καὶ εὐχλόπως συνηγορῶν ὑπὲρ τῶν καταπιεζομένων λαῶν. Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσίας, ἣτις εἶχε προστατεύσει αὐτὸν, μεγάλως προσβληθεῖσα ἐκ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης, ἐξεδιέκθη γράφουσα ἡ ἴδια γαλλιστὶ πραγματείας δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἀμστελδάμῳ, ἐπιγραφομένην δὲ «Ἀντίδοτον, ἦτοι ἐλεγχὸς τοῦ λαμπρῶς τετυπωμένου ἀλλὰ κακῶς τρεχοῦς βιβλίου τοῦ ἐπιγραφομένου Περὶ τῆς Σιβηρίας ἐν ἔτει 1761 ὑπὸ Chappe d'Auteroche». Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς κρίνων πᾶς τις ἐννοεῖ ὅποιον τὸ πνεῦμα τοῦ βιβλίου τούτου, ὅπερ ἐγράφη ὑπὸ γυναικῶς μεγαλοφυοῦς μὲν βεβαίως ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν κολακείας τυφλωτοῦσης. Ἦτο δικτικώτατος λίβελλος, τοῦ ὁποῦ ἀρκεῖ νὰ παραθέσωμεν μίαν μόνον περικοπήν.

«Τὸ ἀστεροσκοπεῖόν σου, λέγει ἡ Ἀνασσα περὶ τοῦ Chappe ὀμιλοῦσα, ἀπέχε τῆς πόλεως

κατὰ ἐν μὲν τὴν τέταρτον λεύγαν, προσεκάλεσε δὲ τὴν πόλιν ὅλην καὶ τὰ προάστεια. Τοσοῦτον δὲ συνέβησε πλῆθος, ὥστε ἀπορίας ἄξιον εἶναι ἐὰν ἡ παρατήρησις του ἐγένεν ἀκριβῆς, καθότι ἐφ' ὅσον διήρκεσεν ὁ ἀββάτης παρετήρη, ἐκάλει τὸν σημειωτὴν, συνεζήτησε μετὰ τῶν παρόντων, ἀπεκρίνετο εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν ἀποτεινομένας ἐρωτήσεις, ἐγγέλα μετὰ τῶν γελώτων, περιεποεῖτο τὰς κυρίκας καὶ ἐφιλονέει μετὰ τοῦ κυρίου Χαβλόβσκη περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ περὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου». Ἡ μεγάλη Αἰκατερίνη ἐράνη ἀδικῶς. Καὶ δύναιται τις μὲν ἴσως ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν ἐντελῆ ἀκρίβειαν τῶν παρατηρήσεων τοῦ Chappe, ἀλλ' οὐγί καὶ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀρροδίωσιν αὐτοῦ καὶ τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἐπιστήμης, χάριν τῆς ὁποίας ἐθυσίασε τὴν ζωὴν του.

Ἐν ἔτει 1769 τὸ φαινόμενον, τὸ ὅποιον ὁ Chappe εἶχε παρατηρήσει ἐν Σιβηρίᾳ, ἐπρόκειτο ν' ἀναφανῆ ἐκ νέου, τότε δὲ κατάλληλος πρὸς παρατήρησιν αὐτοῦ ἦτο ἡ Καλιφορνία. Ὁ Chappe d'Auteroche, τοῦ ὁποῦ ὁ ἐπιστημονικὸς ζῆλος δὲν εἶχεν ἐλαττωθῆ, προσέφερεν ἑαυτὸν καὶ πάλιν, καὶ παντοιοτρόπως ἐταλαιπωρήθη ἐν χώρᾳ ἀγνώστῳ περὶ τοῦ καὶ σχεδὸν ἀγρία. Ἡ Καλιφορνία ἀνέκα τότε εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Chappe ἀνεχώρησεν ἐκ Καδίκου τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1768 μετὰ δύο ἀξιωματικῶν τοῦ Καρόλου Γ'. Ὁ πλοῦς διήρκεσεν ἑβδομηκοντα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Ἀπὸ ὑπέστη μεγίστους κόπους καὶ κακοπάθειαν, ὁ ἀστρονόμος κατάρθρωσε νὰ σῆσῃ τὰ ἐργαλεία του, καὶ ἔφερε τὰς παρατηρήσεις του εἰς αἴσιον πέρας. Τὴν 6 Ἰουνίου 1769 ὁ οὐρανὸς ἦτο αἰθριώτατος, οὐδεμίαν δὲ τῶν φάσεων τῆς τοῦ πλανήτου διαβάσεως ἔμεινεν ἀπαρατήρητος.

Ὁ Chappe d'Auteroche ἐπέτυχεν λοιπὸν καὶ πάλιν, ἀλλ' ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐπιδημίαν τὴν μαστιζοῦσαν τότε τὴν Καλιφορνίαν. Βασάνη ὅμως καὶ εἶχε σχεδὸν ἀναρρώσει, ὅτε θελήσας νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐξελίξιν τῆς 18 Ἰουνίου, καίτοι ἀδύνατος ὦν διήλθε τὴν νύκτα ἐξετάζων τὸν οὐρανόν. Τὴν ἐπαύριον προσεβλήθη ἐκ νέου ὑπὸ τῆς νόσου, κατακλιθεὶς δὲ ἐπὶ κραμαστῆς κλίνης ἀπέπνευσεν ὑπολογίζων τὰς φάσεις τῆς ἀρτι συμβάσεως ἐκλειψῆς. Ὁ χάρτης ἐφ' οὗ ἔγραψεν ἐξέπεσε τῶν χειρῶν του. «Γνωρίζω, ἔλεγε πρὸ μικροῦ, ὅτι ὀλίγας μόνον ὥρας ἔχω νὰ ζήσω, ἀλλ' ἀποθνήσκω εὐχαριστημένος, καθότι ἐξεπλήρωσα τὴν ἀποστολήν μου».

Ὁ νεωτεριστὴς, ὁ θέλων νὰ φωτίσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ καταστρέψῃ τὰς ματαιὰς προλήψεις, νὰ γονιμοποιήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην διανοίαν ἐναπειρών ἐν αὐτῇ νέας ιδέας, ἀπαντᾷ προσκόμματα ἀλλοῖα μὲν ἀλλ' οὐχ ἦτον φοβερά. Ἡ ζηλοτυπία, ὁ φθόνος, τὸ μίσος καταφέρονται κατ' αὐτοῦ, ἡ δ' ἐπιτηδεῖως ἐκμεταλλευομένη ἀμάθειαν ἀδικώπως τὸν ἀπειλεῖ. Ὁ Γα-

λιλαῖος καταδιώκεται, ὁ Παλιὸς φυλακίζεται, ὁ Ramus φονεύεται κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ὁ Στέφανος Δολέπ καίεται ἐπὶ πυρᾶς ὑπὸ τῆς Ἰσραῆλ Ἐξετάσεως. Τοιαῦτα ἐπαθον δυστυχῶς οἱ πλείστοι τῶν μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Σωκράτης ἐπὶ τὸ κώνειον, ἐπεδόθησαν εἰς ἐπιχειρήσεις πρόωρους καὶ ἠσπάσθησαν νέας ιδέας.

Οἱ φυσικοὶ καὶ οἱ χημικοὶ, οἱ διερευνῶντες τὴν φύσιν διὰ πειραμάτων, ἐκτίθενται εἰς κινδύνους ἄλλης φύσεως. Τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦσιν ὑποβάλλουσιν αὐτοὺς ἐνίοτε εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν στοιχείων, ἅτινα μετατώσιν ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἃς κινουσι.

Τὴν 7 Αὐγούστου 1753 ὁ σφόδρ ἡραμιματὸς τῆς ἐν Πετρούπολει Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν Richmann, θέλων νὰ παρατηρήσῃ τὸν ἠλεκτρικὸν σμῶν τῶν νεφῶν, ἐπλησίασε μεταλλικῆς στήλης ἐστημένην ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ, ἧς ἡ ἀκρὰ ἐξεῖχε τῆς στήλης. Παρ' αὐτῷ ἴστατο καλλιτέγνης ὀνόματι Σολοκῶβ, ὅστις παρευρίσκατο εἰς τὸ γνωόμενον πείραμα, ὅπως διὰ ζωγραφημάτων συντελέσῃ εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ. Ὁ καιρὸς ἦτο θυελλώδης. Μαῦρα κεραυνοφόρα νέφη αἰώρουντο ἐν τῷ ἀέρι. Ὁ Richmann πλησιάζει τὸ ἐπὶ τῆς μεταλλικῆς στήλης εὐρισκόμενον ἠλεκτροσκοπίον, παρευθὺς δὲ κυανόχρους πυρίνη σφαῖρα ὡσεὶ γρόνθος τὸ μέγεθος, ἐξέρχεται τοῦ ἠλεκτροσκοπίου καὶ κεραυνοβολεῖ πᾶν ἀτυχῆ καθηγητήν. Ὁ Σολοκῶβ πίπτει ἐν τῷ ἄρῳ, ἀλλ' ἀναλαμβάνει μετ' ὀλίγον τὰς αἰσθήσεις του. Ὁ Richmann ἦτο νεκρός.

Ὁ κεραυνὸς εἰσελθὼν διὰ τῆς κεφαλῆς διεπέρασε τὸ σῶμα ὅλον κατὰ μῆκος καὶ ἐξῆλθε διὰ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός. Ὀλίγαι σταγόνας αἵματος ἐφαίνοντο περὶ τὴν πληγὴν, ἣν ὁ Richmann ἐφερεν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός ὑπῆρχε κυανοῦς μώλωψ εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε τρυπηθῆ τὸ ὑπόδημα. Τὸ ἐνδυμα τοῦ Σολοκῶβ εἶχεν ἀυλακωθῆ ὑπὸ τοῦ πυρός ὡς διὰ πεπρακτωμένου σώματος.

Τὴν 30 Δεκεμβρίου 1840 ὁ Ἐρβύ, νέος παρασκευαστῆς τῆς χημείας παρὰ τῆ φαρμακευτικῆ σχολῆς, διέλυεν ἀνθρακικὸν οξὺ διὰ τῆς συσκευῆς Thilorier. Τὸ πείραμα ἔβαινε καλῶς, ὅτε ἠκούσθη φοβερὰ ἐκρήξις. Ἡ ἐσωτερικὴ πίεσις ὑπερῆσχεσε τῆς ἀντιστάσεως τῶν πλευρῶν τοῦ μηχανήματος, τοῦτο δὲ ἐθραύσθη καὶ ἀπέκοψε τοὺς δύο πόδας τοῦ Ἐρβύ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέπνευσεν.

Ὁ ἀνὴρ, ὁ εἰσάγων ἐφεύρεσιν τινὰ μηχανικὴν, ἣτις μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νέον ἐργασίας μηχανον, ἔχει καθ' ἑαυτοῦ πάντας τοὺς εἰς τὰς παλαιὰς συνθείας ὑπέικοντας, οἵτινες τυφλοὶ ὄντες δούλοι αὐτῶν ἐξανίστανται κατὰ τῆς ἀπελευθερώσεως. Τοῦ Διονυσίου Παπίνου τὸ ἀτμόπλοιον συντρέφουσιν οἱ λεμηθοῦχοι τοῦ Ἐρβου, τὸν

Jacquart άπειλούσιν οι έργαται του Λυών. Δέν καταφέρονται δε κατά της ικανότητος μόνον οι κοινοί των ανθρώπων. Οι πεφοτισμένοι άνδρες και αυτοί δε οι ευφρόνεσταί παρασύρονται ενόστε υπό του πνεύματος πούτου πής αντιδράσεως και αποβρίπτουσι την νέαν έφευρέσιν.

Οι Φούλτων προτείνει την γαπήν των ναυκλάστρων εις τό Διευθυντήριον (Directoire), όη περι αποποιείται αυτά. Ο Volney, ό Laplace και ό Monge διορίζονται υπό του πρώτου ύπατου εις εξεταστικήν επιτροπήν. Ο Φούλτων παρουσιάζεται ενόπιον αυτών και εξηγεί τό σύστημά του πειράματα γίνονται εν Βρέστη, αλλά μετά τινας δοκιμάς ανεπικρέεις ό Βυναπάρτης άποσύρει άπ' αυτού την ευθύνην του.

Ο περιώνυμος άστρόνομός Δραγώ ύπέπεσεν εις τό αυτό σφάλμα άρνηθείς τους σιδηροδρόμους εις μεταγενεστέραν δι' έποχήν ό Babinet έδεδωκεν ύπι ή τοποθέτησις ήλεκτρικού καλωδίου εν τώ Άλεξανδρ ήτο επηγελοσις παράλογος. Εδύπό του επαγγέλματος έπιβαλλόμενος καθήκον ούκ όλίγα έπίσης σφαγιάζει θυμάτα. Ο Ιατρός εν καιρῷ έπιδημίας, ό άρκτης εις τά βιάθη της γής, εκτίθενται και αυτοί εις τον θάνατον.

Η θεία των μαρτύρων τούτων της παρούσης, οτινες ως στρατιώται πίπτουσι χάριν πής έπιστήμης, κινεί τον οίκτον ήμων και την συμπάθειαν, αλλά δέν πρέπει και να προη ήμας.

Τίς εξ ήμων ήθελε ποτε διστάσει να όπλισθη ύπερ της άπειλουμένης πατρίδος επύ τη προφάσει, ότι φοβείται τον θάνατον, ού οι προπάτορες αυτού έτυχον επί του πεδίου της μάχης. Ο ήρωϊσμός των ήμετέρων προγόνων μακράν του να καθιστά ήμας άνάνδρους, οιστρέλαται ήμας άπεμανίας διά του παραδειγματος.

Ουτω και εν τη έπιστήμη. Ένοχος είναι ό άρνούμενος να άνοίξη την χείρα, να μη τυχόν διακρίψωσιν αι άλήθειαι, τας όποιας κρατεί. Άνάανδρος είναι ό ύποχωρών ενόπιον της έργασίας και του καθήκοντος διά μόνον τον λόγον ότι οι πρό αυτού έργασθέντες έταλαιπωρήσαν.

Ο βίος των μεγάλων της έπιστήμης έργασών παρακινεί ήμας εις τό πράττειν τά καλά, διδάσκων όστι ή περί των έργασίων καρτερία και ή έπιμνήν ήξασφαλίζουσι πην έπιτυχίαν, ενόστε δε και άναπληρώσει την Μεγαλοφυάν. Οπωσθε δήποτε ή έργασία παράγει ήμιν πηγήν ανεξάντλητον ισχύος και παραγορίας.

Κατά της μελέτης, λέγει ό Augustin Thierry, διερχόμεθα τας κακάς ήμέρας και δέν αισθανόμεθα τό άχθος τούτων. Ουτω πως ό δεινούμεν ήμετεσ αυτοί την ήμετέραν τιμήν και διαπανόμεν ευγενώς την ζωήν. Γνωρίζω άνακαπάσχωσιν σχεδόν άδιαιρέτως όμιλουμεν να όμολογήσω (ταύτα ταύτα) σαφώς και χωρίς να δέν. Αλλά ή γέννησις ύποψίας ή ύπαρξις των έπιβατικών άποβάντων ύλικών άπολαύσεων, άνωτερον του πλούτου

και αυτής έτι της υγιείας, τούτο δε είναι ό προς την έπιστήμη έρωσις.

Ένισχύει δε ήμας και έσπύρον τε. Παλλά των αίτιων, αίτινες συντέλουσ άλλους εις τας θειοκαθήσεις των μαρτύρων της έπιστήμης, έλλείπουσιν όσημέραν εν των νεωτέρων καινωνιών. Ένωσόμεν τας αίτίας εκείνας τας έχούσας πην άρχήν αυτών ούχι εν τοις στοιχείοις, αλλά εν αυτοις ανθρώποι, εν τῷ άναθεία και εν τῷ προλήψειν αυτού. Οι δάωγμα, οι τοσαύτα κατὰ του παρελθόν σφαγιάσαντες θυμάτα, δέν έπικειλούσιν πλέον τον νεωτερίζοντα. Ουδεις γνωρίζει αυτους πην σημεροσ. Τους Λιβηγκάτωνας καταβάλλουσι μεν και τώρα οι πυρροί επί του πεδίου των άλλων αυτών, αλλά ούδεις του λοιπού Κριστάφορον. Κυλόμθον, ιδεομενει, το μίσησ και ή άδικία. Έπαινος δε όφείλεται εις τον Bernardin de St Pierre, ειπόντα τους πατήγροσ τούτους λόγους: «Οι ήμέτεροι πρόγονοι διήλθον τον σιδηρον αιώνα, ήμας δι' έχομεν εμπρός τον χρυσον σιδηρον. Ο κινεσος και ή έπιστήμη των προγόνων ήτο άνω και άνω ό Riquet, ό κατασκευάσας την Μεσσηριανήν διαύωσαν την διασχίζουσαν την Γαλλίαν και έσούσαν τον Ατλαντικόν μετά της Μεσογείου, απέθανε άφρον έδαπάνησ πάσαν αυτην την περιουσίαν. Η μεγάλη αυτη έπιχειρήσις έπίσθου έτι και των ίδων Ναυμάριον του κόσμου.

Ο Riquet μόνον εργαλειών έχων τον διαύωσαν αυτου, λέγει ό Daguesseau, αφιέρωσεν εις τό έργον του ταύτον βίον αυτου, βίον καρτερικόν, μεγαλοφυή και πληρη πίσσεως. Απέθανε δι' εκ του κόπου καθ' ον χρόνον άπεπαρκατούτο σχεδόν ή διαύωσις. Υπερ του αγαντιδίου τούτου έργου έδαπανήθησαν δεκα έπτά εκατομμύρια φράγκων, ό δε Riquet θυσιάσας άπαντα αυτου την περιουσίαν άρκτης χρέος δύο εκατομμύριων. Η έπιχειρήσις μου, έγραφε προς τον Κολβέρτον πῷ 1667, είναι τό προσφαλές μου τέκνον, δι' αυτης επιδιώκει την δόξαν και την ήμετέραν ευχάρεσκειαν, ούδύλωσ δε τό κέρδος. Έπιθυμώ να ήρησω εις τά τέκνα μου καλήν φήμην ούχι δε και μεγάλα πλούτη.

Ο εν έσχάτη ποινή θάνατος ποιούτων άνδρος καθ' ον χρόνον πλουρίζει την πατρίδα αυτου, είναι βεβηλώς άξιόθρηνητος, αλλά δέν άνήκει εις την ήμετέραν έποχήν. Οι Φερδινάνδοι Λεσπύμιο οι εκτελούντες μεγάλα έργα, οι Αρβίτοι οι άνακαλύπτοντες νέας ιδέας, ούτω δυστυχούσιν εν τῷ δεκάτω εννάτω αιώνη ούτε καταδιώκονται. Οι έσχολοί άνδρες οι εις την δόξαν της πατρίδος αυτων συντελούντες καθ' ύπερ της ανθρωπότητος έργάζόμενοι έπίσπύσσουσι τον οσοθεασμόν και την θανατοσφόν των συμπολιτών αυτων. Ο κινεσος και ή έπιστήμη ήτο άνω και άνω. Εγχοσ δε 31 εκκλησίας, ή δημοτικά σχολεία εν τῷ κυριώτερος χωρίοις και άνα ένα γραμματοδιδάσκαλον εν τοις λοιποίς, πληρωνόμενος εις εκάστης κοινότητος. Οι κάτοικοι των δήμων τούτων εισιν άλθανησ καταγωγήσ, και φησίζονται ει' άνδρες και γυναίκες.

αυτων κινουσι τον θαυμασμόν άμα δε και παροτρύνουσι εις την δραστηριότητα.

«Υπαρχει τι, ειπεν άρθως, ό φιλόσοφος, ωραιότερον της φύσεως, ωραιότερον της τέχνης, ωραιότερον και αυτης της έπιστήμης, τούτο δε είναι ό της άτυχίας ύπερισχών άθροπος».

Μη λησμονώμεν τέλος και τό λεγθεν υπό του Βιαντος, ενός των επτά σοφών της Ελλάδος: «Ατυχής ό άτυχίαν μη φέρων».

ΕΛΙΣΑ Σ. ΣΟΙΓΓΕΟΣ.

Ήματα την Πεντηκοστήν
ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

εν τῷ δήμῳ Δωρίου και Αύλωνος.

Την παραμονήν της Πεντηκοστής, ήμεραν Σάββατον (Ψυχασάββατον καλούμενην), εις τους ναούς άπαντων των χωρίων των δήμων Δωρίου και Αύλωνος, όπου κείνται τά νεκράταφει, τελείται τακτική λειτουργία, εις ήν παρευρίσκονται όλοι οι κάτοικοι των χωρίων. Από πρώτας τά μνήματα των νεκρών στολίζονται από έψημένα κρέατα άμνων και προβάτων, από άρτους και ούνον, και περισφιγγίζονται από γυναίκας συγγενείς των τεθνεώτων θηνούσας αυτοίς μετά δε τό πέρας της λειτουργίας οι ιερείς, ενδεδυμένοι την στολήν των και βεταβαίνοντες από τάφου εις τάφον, άναγινώσκουσι τας κεκανονισμένας προσέυχας προς τον Θεόν και μνημονεύουσι των όνοματων των κεινοκμημένων, άτινα σημειούνται εις τεμάχια χαρτου (ψυχχαρτου καλούμενου) μετά δε τό πέρας της ιεροτελεσίας ταύτης οι ρέν ιερείς άπερχονται οικαδε, λαμβάνοντες συνήθως την πλάτην εκ των έψημένων κρεάτων και τεμάχιον άρτου, τά δε επί των τάφων κρέατα, οι άρτοι και οι οίνοι διανεμόνται εις τους έξωθεν του ναου ίσταμένους χωρικούς, οτινεις λαμβάνοντες αυτά συγχωροσιν τας ψυχάς των τεθνεώτων, ειτα δε άπερχονται και ούτοι. Εις τά χωρία όμως Σουλιαζ, Βαρυμυπόπι και Κούδελον οι λαμβάνοντες τά κρέατα κλπ συνέρχονται εις τά περίε των ναών κεφαλόδροσα των χωρίων τούτων και εκεί ευθυμούσιν. Εις την ευθυμίαν λαμβάνουσι μέρος και αι πρην θηνούσαι επί των τάφων γυναίκες, εκτός των πρό μικρού άπολεσασών συγγενείς. Η εορτή αυτη, γνωστή υπό τό όνομα α' Ροσαλιού, δέν τελείται μόνον εις τους δήμους Δωρίου και Αύλωνος, αλλά και εις την Τριφυλίαν και εις της άλλας επαρχίας της Πελοποννήσου, την Όλυμπίαν, την Ήλιαν, τας Πάτρας, τά Καλάματα κλπ. πρό τινων δι' έτων ήρχισε να περιορίζεται εις όλίγα μέρα.

1. Οι δήμοι Δωρίου και Αύλωνος (της επαρχίας Τριφυλίας) περιλαμβάνουσι 22 χωρία και 1840 οικουματίας. Έγχοσ δε 31 εκκλησίας, ή δημοτικά σχολεία εν τῷ κυριώτερος χωρίοις και άνα ένα γραμματοδιδάσκαλον εν τοις λοιποίς, πληρωνόμενος εις εκάστης κοινότητος. Οι κάτοικοι των δήμων τούτων εισιν άλθανησ καταγωγήσ, και φησίζονται ει' άνδρες και γυναίκες.

Και περί μεν της λέξεως «Ροσαλιού» άλλοι μεν λέγουσιν ότι είναι λέξις και εορτή, άλβχνική, μνημονευομένη και παρά του Παυκεβιλ εις την ιστορίαν του, άλλοι δε ότι είναι παρεσθαρμένη ή λέξις «Ιερουσαλήμ», και ότι επειδή ή έπίγειος εορτή των Ιερουσαλήμων έτελείτο διά τους ζώντας την ήμεραν της Πεντηκοστής, ή χριστιανική θρησκεία καθιέρωσε την παραμονήν της ήμέρας ταύτης ως επουράνιον εορτήν διά τας ψυχάς.

Εν Κυπριασία, τῷ 1 Ιουίου 1880. Δ. Π.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

του Αυτοκράτορος Αυγούστου.

Ο Σουετώνιος (βίος Αυγούστου, κεφ. ΠΕ') και ό Μαρτιάλος (έπίγρ. ΙΑ') μαρτυροσιν ότι ο Αυτοκράτωρ Αυγούστος έγραπεν έπιγράμματα, και μνημονεύουσι βιβλιάριον έπιγραμμάτων ύπ' αυτου συνταχθέντων.

Έσχάτως ό καθηγητής κ. Άγεν ευρεν εν χειρογράφῳ της Βέρονης της δεκάτης εκατονταετηρίδος εν των έπιγραμμάτων τούτων, γεγραμμένον διά των τираνικῶν λεγομένων σημείων, ήτοι της αρχαίας λατινικής στενογραφίας, και άντέγραψεν αυτό ως έπεται:

«OCTAVIANI AUGUSTI

Convivia! Telricas hodie secludite curas!

ne maculent niveum nubila corda diem!

Omnia sollicita pellantur murtura montis,

ut vacet indomitum pectus amicitia!

Non semper gaudere licet: fugit hora! Jocemur!

Difficile est Fatis subripuisse diem».

Όπερ, κατ' έννοιαν μεταφραζόμενον, έσται περίπου:

«OCTAVIANI AUGUSTI

Σήμερον χαίρετε έταίροι μακράν τας δυσθύμους μερίμνας! την χρονώδη ή ήμεραν φρονός μη σκιαση νεφέλη! Πας ήσ πνιγή μυστικός γαγγυμός εις τι άνήσχα στήθη, όπως φίλας βωμός ή άδάμαστος μείνη καρθία. Πρόσκαμος εις ή γαρά διαβρέουν αι ώρ' ευθυμούμεν! Δέν ύπαρφατ' εις όνύγων της τύχης εύκόλως ήμερα.

Ήσαν δε οι έταίροι προς ους ό Αυτοκράτωρ αποτίνεται εν τῷ έπιγράμματι τούτῳ, δι' ου ποσούτον άνελπίστως έπλουτίσθη ή ρωμαϊκή φιλολογία, ό Ωνάτιος, ό Μακίηνας, ό Ούάριος, ό Βιργίλιος και οι λοιποί φίλοι του Ωνατίου.

Εν Βερολίνω, κατὰ Μαίον του 1880. Α. Ρ. Ρ.

Γνώμαι και σκέψεις ήθικαι του δοικός

ΔΕ-ΑΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μεταφρασις Γ. Ζωχιού]

478.

Και αυτή ή φαντασία δέν δύναται να έπινοήση τοσαύτην αντίρρασησ ποιικιλίαν, όσην φύσει πάσχα ανθρωπίνη καρδιά περικλείει.

479.

Μόνον τον άνένδοτον χαρακτήρα δύναται να δορυφορήση γλώσσα άλθως μειλίχια: οι δε κατ' έπιφάνειαν μειλίχιοι συνήθως ψυχην έχουσι χαυνον, εύκόλως παραφερομένην εις τραχύτητα.

480.

Ἐπικίνδυνον ἐπιχειρεῖ ἔργον ὁ ἐλέγγων ἀτόλμους ψυχὰς πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν.

481.

Οὐδὲν σπανιώτερον ἀληθοῦς ἀγαθότητος, ὁ δὲ ἑαυτὸν ἀγαθὸν νομίζων ἢ ἀσθενοῦς χαρακτήρος εἶναι, ἢ χαρίζεται.

482.

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, εἴτε ἐξ ὄνου, εἴτε ἐξ ἐπιμονῆς, προσκολλᾶται εἰς ὅ,τι νομίζει εὐκόλον ἢ ἀρεστόν. Αὕτη δὲ ἢ προσκόλλησις πάντοτε ἀνεγείρει φραγμοὺς, περιορίζοντας τὰς τοῦ ἀνθρώπου γνώσεις. Οὐδέποτε δὲ ἠσχολήθη τις νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ τοσοῦτον μακρὰν, ὅσον ἠδύνατο νὰ ἐξαπλώσῃ αὐτόν.

483.

Συνήθως κακολογοῦμεν ἐκ ματαιότητος μᾶλλον, ἢ ἐκ κακίας.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ποιητὴς πρωτόπειρος ἐστειλεν εἰς τὸν Πιρὸν ἕνα φασιανόν.

Τὴν ἑπαυριὸν ὁ ποιητὴς ἐπεσκέφθη τὸν Πιρὸν, καὶ μεταξὺ ὁμιλῶν ἐσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου του μίαν τραγωδίαν.

— Εἶνε τὸ καρύκειμα; ἠρώτησε πὸν ποιητὴν ὁ συγγραφεὺς τῆς *Ματρομαχίας*. Ἐὰν ἀφείλω τὸ φραγιπὸν τοῦ φασιανῶν εἰς τὸ καρύκειμα τοῦτο, ἐπαρῶτον.

Ὁ κ. Μίττερνιχ, ἰδιοκτήτης τοῦ περιφάρου ἀμπελωνοῦ τοῦ Ἰωαννισθεργ, ἀπαγγεῖτο μὲ τὴν συλλογὴν αὐτογράφων. Παρήγγειλε λοιπὸν νὰ ζητήσωσι καὶ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον Ζανὲν τὸ αὐτόγραφοῦν του. Οὗτος δὲ ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Ὁ ὑποπαινόμενος ὁμολογῶ, ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου κόμητος Μίττερνιχ εἰκοσιπέντε φιάλας οἴνου τοῦ Ἰωαννισθεργ, διὰ τὰς ὁποίας τὸν παρακαλῶ νὰ δεχθῇ τὰς εὐχαριστίας μου. ΙΟΥΛΙΟΣ ΖΑΝΕΝ».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ δώσῃς εἶνε ἀγαθὴ πράξις· ἀλλὰ τὸ νὰ δανείσῃς εἶνε κακὴ ὑπόθεσις.

Δύο ἀπομακρύνουν ἀφ' ἡμῶν τοὺς φίλους, ἢ εὐτυχία των, ἢ μὴ ἔχουσα τὴν χρεῖαν ἡμῶν, καὶ ἢ δυστυχία μας, ἥτις δυνατόν νὰ ἔχη ἀνάγκην αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ διδάσκαλος θαλασσοπόρος Nordenskiold, ὅστις ἔτυχε θεαμάτων περιποιήσεων κατὰ τὴν ἐκ Παρισίων διάβασιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Οὐγῶ, ἐπίστειλε πρὸ μικροῦ ἐκ Στοκχόλμης πρὸς τὴν μικρὰν ἐγγονὴν τοῦ φίλου του ποιητοῦ, δεσποινίδαν Ἰωάνναν Οὐγῶ, μαχαριτίδιον, κατεσκευασμέ-

νον ἐξ ὀδόντος κήτους καὶ φέρον τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν:

Πρῶτον τῆς θύρας τῆς Πέγας
Ἐν τῇ πολικῇ θαλάσσῃ,
Προσφερόμενον τῇ δεσποινίδι Ἰωάννῃ Οὐγῶ
ὑπὸ Α. Ε. Nordenskiold.

Διδάσκαλος μικρὰς τινος καὶ ὥραιας γαλιχῆς κοινότητος, πάσχων ἐκ νοσήματος τινὸς τοῦ λάρυγγος, διετάθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ του ν' ἀκολουθήσῃ τὴν διὰ τοῦ αἰγείου γάλακτος διαίταν. Ἐκάστην λοιπὸν πρωΐαν ἢ σὺνυγὸς του ἤμελεν αἶγα, ἢν πρὸς τοῦτο εἶχεν ἀγοράσῃ, ὅπως παρασκευάσῃ δι' αὐτὸν τὴν συνήθη καφὲν μὲ τὸ γάλα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡμέραν τινὰ ἢ γυνὴ ἀπουσίασε χάριν τῆς οἰκογενείας της, ἥτις ὤρει κοιλάδα τινὰ εἰς τὴν περιχώρον, «Ἔγωγε, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, θὰ εἶμαι ἐλεύθερος νὰ προμηθεύωμαι ὁ ἴδιος τὸ γάλα μου».

Τῶντι δὲ τὴν ἐπιούσαν ἦλθε πρὸς τὴν αἶγα, κρατῶν τὸ πρὸς ἀμελξίν δοχεῖον. Ἄλλ' ἅμα ἰδὼν τὸν διδάσκαλον τὸ ζῶον ὑπεχώρησεν εἰς τὴν γωνίαν τοῦ στάβλου, ἀντιτασσόμενον εἰς τὸ ἀμελγμα. Εἰς μάτην ὁ διδάσκαλος ἐδοκίμασε νὰ μετασπρέψῃ δένοντας τὸ σῶμα τῆς αἰγῆς· τὸ ἰδιότροπον ζῶον μὲ δύο τρία λακτίσματα τὸν ἔφερον ἀμέσως εἰς θεογονώσιαν. «Ἄ, διάβολε! εἶπε, τὸ εὔρηκα· μὲ τὴν γυναῖκά μου οὐδ' ἐσάλευε τὸ πᾶν ἄρα συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑποκριθῶ τὰ πρόσωπόν της».

Ἀναβαίνει ἀμέσως εἰς τὸ δωμάτιόν του, περιβάλλει τὸ σῶμά του μὲ τὰ ποδῆρες φόρεμα, τοὺς ὤμους μὲ τὸ σῆλιον, καὶ τὴν κεφαλὴν μὲ τὸν κεφαλόδεσμον τῆς γυναικὸς του, οὕτω δ' ἐσταλμένος καταβαίνει καὶ ἐπανερχεται πρὸς τὸ ζῶον. «Ὅ,τι προεῖδε, τοῦτο καὶ συνέβη. Ἡ αἰξ, ἀπατηθεῖσα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρέδωκεν ἑαυτὴν πρὸς ἀμελγμα, ὅπως συνήθως καὶ ἀνευ ἀντιστάσεως. Μεθ' ὃ ὁ διδάσκαλος εἰσῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον κρατῶν ἀχνίζοντα ἀκόμη τὸν κιάθον τοῦ γάλακτος.

Αἶφνης ἡ θύρα ἀνοίγει, καὶ εἰσέρχεται τις; ὁ πρωτοβάθμιος ἐπιθεωρητὴς, ὅστις παρατηρεῖ αὐτόν μετ' ἐκπλήξεως εὐνοήτου. Ἐδέησε νὰ δοθῇ ἢ ἐξηγήσῃς τοῦ πράγματος. Ὁ ἐπιθεωρητὴς ἐγένετο πολὺ, ὁ διδάσκαλος κατὰ ὀλιγώτερον, καὶ οὕτως ἔλαβε πέρας ἡ ἱστορία.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΘ' ἘΒΘΟΜΑΔΑ

Διάσημος τις ἱατρός συνίστᾳ τὴν ἐξῆς συνταγὴν περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀγγουρίων (σικυῶν)· «Καθάρισον τὸ ἀγγουρίον, κόψε το εἰς λεπτὰ λεπτὰ τεμάχια, ἐπιθεσον ἅλας, ἔλαιον καὶ ὄζος, ἔπειτα ρίψε. . . το ἐξω ἀπὸ τοῦ παράθυρον». Ἡ αὐτῆσφά τῆσφισ τῆς συνταγῆς ταύτης προλαμβάνει πολλὰς ἀσθενείας, πρὸ πάντων κατὰ τοὺς θερμανοὺς μῆνας.